

Ämnesprov, läsår 2016/2017

Geografi

Bedömningsanvisningar

Årskurs

9

Kontaktuppgifter

Frågor om provets genomförande kan ställas till den ansvariga för provet i geografi i årskurs 9 på Skolverket:

Hanna Karlsson
hanna.karlsson@skolverket.se
Telefon dir: 08-52 73 32 45

Frågor om utformningen av och innehållet i provet i geografi i årskurs 9 kan ställas till följande personer vid institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier vid Uppsala universitet:

Projektledare

Lena Molin
lena.molin@edu.uu.se
Telefon dir: 070-167 92 82

Provansvarig

Erik Sandberg
erik.sandberg@edu.uu.se

Samarbetspartners

Kulturgeografiska institutionen, Uppsala universitet
Institutionen för geovetenskaper, Uppsala universitet
Institutionen för bostads- och urbanforskning (IBF), Uppsala universitet
Nationellt centrum för svenska som andraspråk, Stockholms universitet
Specialpedagogiska Skolmyndigheten, Stockholm
Akademin för utbildning, kultur och kommunikation, Mälardalens högskola

Frågor om beställningar och utskick av provmaterialet kan ställas till tryckeriet:

Exakta Print
tfn: 040-685 51 10
np.bestallning@exakta.se

Innehållsförteckning

Inledning	4
Läsanvisning.....	4
1. Allmän information om bedömningen och betygsättningen av provet	5
Bedömning av öppna och slutna uppgifter	5
Återkommande bedömningsaspekter i geografi	5
Exempel på elevsvar med bedömningskommentarer	8
Belägg för nivå E, C och A	8
Sammanställning av elevresultat	8
Sammanställning till ett provbetyg	8
2. Bedömningsanvisningar	9
Läsanvisning	9
Instruktioner för bedömning av provet	9
3. Instruktioner för sammanställning till ett provbetyg	65
Sammanställning till ett provbetyg i samband med provet i geografi för årskurs 9.....	65
Sammanställning av elevresultat - två exempel.....	66
Resultatet på provet i relation till slutbetyget	69
4. Instruktioner för inrapportering av provresultat	70
Insamling 1.....	70
Insamling 2.....	70
5. Koperingsunderlag och webbmateriäl.....	72
Koperingsunderlag 1: Formulär för sammanställning av elevresultat ..	73
Koperingsunderlag 2: Försättsblad till inskickning av elevlösningar....	74

Inledning

På uppdrag av regeringen ansvarar Skolverket för samtliga nationella prov. Syftet med de nationella proven är i huvudsak att

- stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning
- ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapskraven uppfylls på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå.

De nationella proven kan också bidra till

- att konkretisera kurs- och ämnesplanerna
- en ökad måluppfyllelse för eleverna.

Det är rektorn som ansvarar för organisationen omkring provet på skolan och för att leda och fördela arbetet.

Läsanvisning

Det här häftet ska användas vid bedömningen och betygssättningen av det nationella provet i geografi i årskurs 9. Häftet består av fem kapitel. Inledningsvis finns information om bedömningen och betygssättningen av provet (kapitel 1). Sedan följer anvisningar för att bedöma elevernas prestation på provet (kapitel 2). Därefter finns instruktioner för sammanställning av provresultatet till ett provbetyg (kapitel 3) och instruktioner för inrapportering av provresultat (kapitel 4). Det avslutande kapitlet innehåller kopieringsunderlag samt hänvisningar till webbmaterial (kapitel 5).

1. Allmän information om bedömningen och betygssättningen av provet

All bedömning sker utifrån det röda häftet *Bedömningsanvisningar*. Dessa anvisningar utgår från kursplanen och kunskapskraven i ämnet geografi (läs mer om vad som prövas i provet under rubriken ”Utgångspunkter för provet i geografi i årskurs 9” i kapitel 2 i häftet *Lärarinformation*).

Bedömning av öppna och slutna uppgifter

Uppgifterna i provet består huvudsakligen av två uppgiftstyper: uppgifter med slutna svarsformat som eleverna besvarar genom att kryssa i en ruta och uppgifter med öppna svarsformat som eleverna besvarar med egen text. Till slutna svarsformaten anges de rätta svaren i bedömningsanvisningarna till respektive uppgift. Till de öppna svarsformaten anges i bedömningsanvisningarna ett antal aspekter som bedömningen ska utgå från. Bedömningsaspekterna sammanfattar översiktligt vad läraren ska fästa avseende vid i bedömningen av respektive uppgift.

Återkommande bedömningsaspekter i geografi

I kursplanen framhålls att undervisningen i ämnet geografi ska ge eleverna förutsättningar att utveckla fyra förmågor. Genom undervisningen i ämnet geografi ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen,
- utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen,
- göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker, och
- värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.

Bedömningen av ämnesprovet sker i relation till dessa förmågor och utgår från kunskapskraven. I ämnesprovet i geografi återkommer följande bedömningsaspekter till de öppna uppgifterna där elevens resonemang bedöms på olika nivåer:

- Relevans och bredd
- Orsakssamband
- Olika perspektiv
- Geografiska begrepp

Relevans och bredd

En återkommande bedömningsaspekt gäller **relevans**. I bedömningsanvisningarna finns exempel på vad som bedöms som relevant innehåll i relation till en viss uppgift, men utprövningar av uppgifterna visar att det finns stor spridning mellan vad olika elever väljer att ta upp i sina svar. Bedömningen behöver därför inte enbart utgå från de exempel som anges. När eleven tar upp ett annat innehåll än det som exemplifieras i bedömningsanvisningen ska läraren själv bedöma om innehållet är relevant eller inte.

I vissa fall är en del av elevsvaret relevant medan en annan del innehåller felaktigheter eller irrelevanta resonemang. I sådana fall ska bedömningen utgå från den del av elevsvaret som är relevant. Den del av elevsvaret som innehåller felaktigheter eller irrelevanta resonemang ska därmed inte påverka bedömningen av det innehåll som faktiskt ger belägg för en viss nivå.

Det krävs en större bredd i elevsvar som ger belägg för nivå C och A jämfört med E. Ett exempel är att det på nivå E kan räcka med att **en** av elevens förklaringar är relevant. För belägg för nivå C eller A krävs i regel att eleven tar upp **olika** relevanta förklaringar. Det räcker dock oftast med att eleven diskuterar två olika relevanta förklaringar även om det i vissa elevsvarsexempel förekommer att eleven uppvisar en större bredd än så. Om eleven tar upp två förklaringar som är mycket närliggande, t.ex. *Smutsigt vatten kan leda till att fler barn får magsjuka och dör. Smutsigt vatten kan också leda till att det blir ökad spädbarnsdödlighet om det är fler barn som får diarréer av det smutsiga vattnet*, bedöms elevsvaret inte innehålla två olika förklaringar.

Orsakssamband

En annan återkommande bedömningsaspekt är om elevsvaret innehåller **orsakssamband**. Med orsakssamband menas att eleven kan koppla samman orsak och verkan, t.ex. a leder till b ($a \rightarrow b$). I ett orsakssamband visar eleven förståelse för hur två faktorer relaterar till varandra på ett meningsfullt sätt. För att få belägg för nivå C och A krävs ofta att elevens svar innehåller **orsakssamband som förtydligas**. Det innebär att eleven kan koppla samman orsak och verkan i flera led och se hur flera faktorer relaterar till varandra på ett meningsfullt sätt, t.ex. a leder till b som i sin tur leder till c ($a \rightarrow b \rightarrow c$), eller eftersom a och b samverkar förstärks konsekvensen c ($a+b \rightarrow c$). Orsakssamband kan också förtydligas genom att eleven använder relevanta exempel som förtydligar resonemanget, t.ex. a leder ofta till b, ett exempel på detta hände i landet x ($a \rightarrow b + \text{exempel}$).

Olika perspektiv

I vissa uppgifter ombeds eleven att resonera utifrån olika perspektiv. För att få belägg för nivå E behöver elevens resonemang utgå från **ett perspektiv**. I ett resonemang om konsekvenser av klimatförändringar skulle detta exempelvis innebära att eleven resonerar om konsekvenser lokalt.

För att få belägg för nivå C krävs att resonemanget utgår från **olika perspektiv**. Då kan eleven till exempel resonera om klimatförändringarnas konsekvenser både lokalt och globalt.

För att få belägg för nivå A krävs att elevens resonemang utvecklas från **flera olika perspektiv**. Då kan eleven till exempel resonera om klimatförändringarnas konsekvenser för individ och samhälle, såväl lokalt som globalt.

Olika perspektiv är dock inte alltid direkt uttalade i elevsvaren. Ett exempel är följande elevsvar där eleven resonerar om hur olika satsningar på att utbilda flickor leder till att ett land utvecklas positivt. Här utgår eleven från två olika perspektiv (Individ och Samhälle): *Det blir ett mer jämställt samhälle om både kvinnor och män dominerar marknaden. Om kvinnorna satsar mer på sin karriär har dom mindre tid att vara hemma med barn. Då väljer dom att få färre barn vilket leder till en kontrollerad befolkningstillväxt och inte lika stor konkurrens om jobb och bostäder.*

Geografiska begrepp

Ytterligare en aspekt av bedömningen gäller elevens användning av **geografiska begrepp**. I vissa uppgifter handlar exempelvis bedömningen om hur eleven förklarar olika geografiska begrepp. I andra uppgifter kan bedömningen handla om i vilken utsträckning elevens resonemang kopplas till geografiska begrepp (givna i uppgiften). Det innebär inte att begreppen måste nämnas, det räcker att det framgår att elevens resonemang kopplas till innebörden av begreppen. Ett exempel är följande elevsvar där eleven kopplar sitt resonemang till begreppet infrastruktur som är givet i frågan: *I stora städer med stor befolkning är det ofta svårt att hantera ökningen. Staden växer hela tiden och till exempel fler vägar och större sjukhus måste byggas.*

Exempel på elevsvar med bedömningskommentarer

Det är bedömningsaspekterna som ska ligga till grund för lärarens bedömning. I de fall som det uppstår osäkerhet hos läraren om hur ett svar på en öppen uppgift ska bedömas finns ett antal autentiska exempel på hur andra elever har svarat. Syftet med exemplen är att konkretisera hur ett elevsvar på E-, C- respektive A-nivå kan se ut. Till varje elevexempel finns också en bedömningskommentar. I kommentarerna förs ett resonemang om varför svaret har bedömts motsvara en viss nivå. Dessa exempel ska endast ses som ett stöd i bedömningsarbetet och inte som ett ”facit” – elevernas svar kan se olika ut och trots det motsvara samma nivå.

Belägg för nivå E, C och A

Vid bedömningen av provets uppgifter ska läraren bedöma om elevsvaret ger belägg för nivå E, C eller A. Olika uppgifter kan ge olika antal belägg. Det innebär att några uppgifter endast ger belägg för nivå E medan andra uppgifter kan ge belägg för såväl nivå E, C och A. Vilket antal belägg en uppgift kan ge illustreras i form av en matris i bedömningsanvisningen till respektive uppgift.

Sammanställning av elevresultat

När eleven har genomfört provet noteras resultaten i ”Formulär för sammanställning av elevresultat” som finns i kapitel 5. Syftet med formuläret är att underlätta för läraren att sammanställa och rapportera in elevens resultat. Det kan också användas vid samtal med eleven om provresultatet.

Sammanställning till ett provbetyg

När samtliga delprov är genomförda ska resultaten summeras till ett provbetyg. Information om hur summeringen går till finns i kapitel 3.

2. Bedömningsanvisningar

I det här kapitlet finns anvisningar för hur provet ska bedömas.

Läsanvisning

Till varje uppgift finns en bedömningsanvisning med ett antal underrubriker. Dessa ser delvis olika ut beroende på om uppgiftsformatet är öppet eller slutet. Följande underrubriker återfinns i bedömningsanvisningarna:

Formulering av uppgiften. Här återges hur provuppgiften formuleras i elevhäftet.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven. Här beskrivs vilken del av kunskapskraven som provas i uppgiften.

Bedömningsaspekter och progression. Här beskrivs de aspekter som läraren ska fästa avseende vid i bedömningen av de öppna uppgifterna. I den efterföljande matrisen beskrivs progressionen i uppgiften och vilken nivå (E, C eller A) som uppgiften kan ge belägg för.

Relevanta konsekvenser kan exempelvis handla om. Här ges exempel på vad som bedöms som relevant innehåll i relation till en viss uppgift. Utöver relevanta konsekvenser kan det även handla om relevanta orsaker eller förklaringar.

Rätta svar. Här återges de rätta svaren när uppgiften har ett slutet svarsformat.

Exempel på elevsvar. Här finns autentiska exempel på hur elever har svarat på uppgiften.

Bedömningskommentar till exemplet. Här finns en kommentar som beskriver hur respektive elevexempel bedöms ge belägg för nivå E, C eller A.

Vanliga anledningar till att svar inte motsvarar nivån för E. I förekommande fall beskrivs utifrån uppgiftens utprövningar vanliga anledningar till att ett elevsvar *inte* motsvarar nivån för E.

Instruktioner för bedömning av provet

På sidan 10-64 finns anvisningar för bedömning av uppgifterna i provet.

Uppgift 1

Formulering av uppgiften

Uppgiften består av 13 flervalsfrågor. Eleven ska para ihop de geografiska namnen med rätt siffra i varje delfråga.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om världsdelarnas namngeografi och visar det genom att med **viss/relativt god/god** säkerhet beskriva lägen på och storleksrelationer mellan olika geografiska objekt.

Progression

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
6-7 rätta svar.	8-10 rätta svar.	11-13 rätta svar.

Rätta svar

Obs! Fler än en siffra per delfråga gör svaret på den delfrågan ogiltigt.

a)	Nya Zeeland	2
b)	Stilla havet	7
c)	Japan	9
d)	Himalaya	8
e)	Antarktis	1
f)	Tasmanien	4
g)	Borneo	11
h)	Bengaliska viken	13
i)	Sri Lanka	6
j)	Koreahalvön	12
k)	Taiwan	10
l)	Malackasundet	5
m)	Stora Victoriaöknen	3

Max antal rätta svar: 13

Uppgift 2

Formulering av uppgiften

Studera diagrammen och kartan. Läs påståendena och sätt kryss om de stämmer eller inte.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett **i huvudsak fungerande** sätt.

Progression

Belägg för nivå E

4-5 rätta svar.

Rätta svar

	Stämmer	Stämmer inte
a) De flesta kommuner med en befolkning som ökar ligger i södra Sverige.	X	
b) Mellan år 2010 och år 2012 minskade befolkningen med 2000 invånare i Strömsunds kommun.		X
c) De flesta kommuner med en befolkning som minskar ligger vid Sveriges kust.		X
d) År 2005 bodde det lika många invånare i Strömsunds kommun som i Sundbybergs kommun.		X
e) Mellan år 2005 och år 2015 har antalet invånare i Sundbybergs kommun ökat med fler än 10.000 personer.	X	

Max antal rätt: 5

Uppgift 3

Formulering av uppgiften

Resonera om olika konsekvenser för landsbygden när unga människor flyttar därifrån.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda kunskaper** om samspelet mellan människa, samhälle och natur, och visar det genom att föra **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimat, vegetation och klimatförändringar i olika delar av världen.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret

- tar upp relevanta konsekvenser för landsbygden när unga människor flyttar därifrån.
- innehåller orsakssamband/orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C
Eleven tar upp en relevant konsekvens.	Eleven tar upp olika relevanta konsekvenser.
<p>Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband.</p> <p>Exempel på ett orsakssamband: <i>När unga flyttar därifrån kan det bli problem för affärer som får väldigt lite kunder.</i> (a→b)</p>	<p>Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.</p> <p>Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: <i>När fler unga flyttar därifrån kan det bli svårt att få ihop folk till att ha t.ex affärer, skola och sjukvård igång. Då kanske affärerna måste stänga och barn och sjuka får åka långt för att gå i skolan eller få hjälp.</i> (a→b→c)</p>

Relevanta konsekvenser kan exempelvis handla om

- att det blir brist på arbetskraft som gör att verksamheter/företag på landsbygden får svårt att rekrytera.
- att människor på landsbygden blir arbetslösa när färre arbeten behövs inom t.ex. tjänstesektorn (t.ex. förskola, skola och matvaruhandel).
- att en minskad befolkning på landsbygden kan leda till neddragningar i samhällstjänster som t.ex. polis, brandförsvaret, skola och äldreomsorg.
- familj jordbruk läggs ned eller ändrar inriktning eftersom unga människor inte är villiga att stanna på landsbygden och ta över gården. Familj jordbruk kan även arrendera ut mark till storjordbruk.
- att det sociala livet påverkas för de som bor kvar, t.ex. minskad mångfald och utbud av kultur.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Unga vuxna är viktiga för tillväxten och kulturen på landsbygden. Om det inte finns en ungdomlig kultur så kommer fler unga att flytta. En ond cirkel helt enkelt.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven tar upp en relevant konsekvens (fler unga kommer att flytta). Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband (unga människor flyttar → ungdomskulturen drabbas och fler unga flyttar därifrån).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Arbetskraften minskar, när de äldre går i pension finns det få unga som kan ta över jobben. Det kombinerat med att konsumenterna också blir färre gör att små företag går i konkurs och måste stänga. Det i sin tur kan tvinga folk att flytta. För människor som bor kvar på landsbygden blir det sämre service.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven tar upp olika relevanta konsekvenser (arbetskraften minskar, färre konsumenter). Elevens resonemang innehåller minst ett orsakssamband som förtydligas, exempelvis (unga människor flyttar → arbetskraften minskar/konsumenterna blir färre → företag måste stänga).

Uppgift 4

Formulering av uppgiften

Resonera om utmaningar som uppstår i världens större städer när befolkningen ökar. Utgå från två av begreppen i rutan (Infrastruktur, Miljö, Hälsa).

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda kunskaper/mycket goda** om samspelet mellan människa, samhälle och natur, och visar det genom att föra **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/ välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimat, vegetation och klimatförändringar i olika delar av världen.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret

- innehåller ett resonemang om utmaningar som kopplas till begreppen på ett relevant sätt.
- innehåller orsakssamband/orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Elevens resonemang är relevant och kopplas till ett av begreppen på ett relevant sätt.*	Elevens resonemang är relevant och kopplas till två av begreppen på ett relevant sätt.*	Elevens resonemang är relevant och kopplas till två av begreppen på ett relevant sätt.*
Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband . Exempel på ett orsakssamband: <i>Om mer folk flyttar in i städer behövs mark att bygga på, då kanske de bygger där det finns parker.</i> (a → b)	Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel. Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: <i>När människor flyttar in behövs många bostäder byggas och man bygger både i stan och i förorterna. När det blir mer folk i städer måste man även bygga vägar och infrastruktur. Eftersom mycket mark behövs kanske politikerna bestämmer att bygga tätare och nära parker.</i> (a + b → c)	Elevens resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel. Exempel på orsakssamband som förtydligas: se nivå C.

***Kommentar:** Elevens förklaring ska kopplas till begreppen. Det innebär inte att begreppen måste nämnas, det räcker att det framgår att elevens resonemang kopplas till innebörden av begreppen.

Relevanta utmaningar kan exempelvis handla om

- **Infrastrukturen:** Växande städer behöver exempelvis effektivare kollektivtrafik som tunnelbana, tåg, bussar, och nya vägförbindelser. Även t.ex. sjukhus, skolor och elförsörjning behöver utvecklas.
- **Miljö:** Med ökad biltrafik och industri finns det risk för att luftföroreningar ökar i stadsmiljön. Stadens grönområden kan exploateras för att ge utrymme för exempelvis nya bostäder, företag, vägar och industri. Biologisk mångfald (växter och djur) hotas.
- **Hälsa:** Ökande luftföroreningar i städer som växer kan leda till sjukdomar (t.ex. astma). Andra sjukdomar (t.ex. influensa) kan eventuellt få ett snabbare spridningsförlopp. Tätbefolkade områden kan skapa psykosociala problem som stress. Ökat buller kan exempelvis ge sömnsvårigheter. Även boendesegregation kan vara en utmaning i växande städer.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

I stora städer med stor befolkning är det ofta svårt att hantera ökningen. Staden växer hela tiden och t.e.x. fler bostäder måste byggas, större sjukhus och fler jobb. Det samlas också en mängd miljögifter på ett och samma ställe.

Bedömningskommentar till exemplet

Elevens resonemang är relevant och bedöms vara kopplat till ett av begreppen (Infrastruktur) även om begreppet inte nämns. Eleven kopplar även sitt resonemang till begreppet miljö (miljögifter) men det bedöms inte vara kopplat till resonemanget på ett relevant sätt eftersom eleven inte utvecklar på vilket sätt miljögifter är en utmaning. Resonemanget innehåller ett orsakssamband (växande stad → behov av utvecklad infrastruktur).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

När befolkningen i städerna ökar, ökar också transportbehovet. Så länge vi ej moderniserat våra städer och vår kollektivtrafik kommer allt fler vara i behov av att åka bil. Det är problematiskt då bilarnas avgaser leder till en rad negativa saker. Till exempel försämrade luft inne i städerna vilket påverkar folks hälsa negativt (till exempel astma och andningssvårigheter). För att motverka detta samtidigt som städerna har en ökande befolkning bör man se till att prioritera cykelvägar, gångator och hus i stället för parkingsplatser.

Bedömningskommentar till exemplet

Elevens resonemang är relevant och kan kopplas till två av begreppen på ett relevant sätt (Infrastruktur och Hälsa). Eleven resonerar om olika relevanta utmaningar (ökat transportbehov och försämrade luft). Resonemanget innehåller ett orsakssamband som förtydligas (växande befolkning → ökat transportbehov → försämrade luft p.g.a. avgaser → negativ hälsopåverkan, t.ex. astma).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Tittar man ur ett miljöperspektiv kan detta vara väldigt negativt och svårt att lösa. I och med att befolkningen ökar, ökar också med största sannolikhet fordonsanvändningen och därför också ett större utsläpp av avgaser. Ju mer växthusgaser vi släpper ut, ju mer förstärks växthuseffekten, vilket också har bevisats leda till den globala uppvärmningen, vilket är något negativt för miljön. Just i städerna är kraven efter fordon väldigt högt, vilket också är anledningen till att fordonsanvändningen ökar vid befolkningsökning. Förutom miljön, ställs också infrastrukturen inför utmaningar. Vid stor befolkningsökning (speciellt i städer) behövs infrastrukturen förbättras för att alla människor ska ha samma tillgång till nödvändiga resurser, så som bostäder, kontor, sjukhus, tunnelbanestationer osv. Infrastrukturen ställs då på höga ekonomiska krav, vilket skulle kunna vara negativt för städerna, om de då inte skulle ha den nödvändiga ekonomin för detta.

Bedömningskommentar till exemplet

Elevens resonemang är relevant och kan kopplas till två av begreppen på ett relevant sätt (Miljö och Infrastruktur). Eleven resonerar om olika relevanta utmaningar (ökad fordonsanvändning, miljöpåverkan). Resonemanget innehåller flera orsakssamband som förtydligas (växande befolkning → ökat transportbehov → ökade avgasutsläpp → förstärkning av växthuseffekten/den globala uppvärmningen), samt (växande befolkning → ökat transportbehov → krav på förbättrad infrastruktur → höga kostnader).

Uppgift 5

Formulering av uppgiften

Olika uppgifter där eleverna ska läsa av och dra slutsatser om informationen i diagram och kartor.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett **i huvudsak** fungerande sätt.

Progression

Belägg för nivå E
4-5 rätta svar.

Rätta svar

	Stämmer	Stämmer inte
a) Vid alla platser är det fler kvinnor än män som är positiva till byggplanen.		X
b) Det är fler personer i grönområdet (plats 1) som är negativa till byggplanen än vid övriga platser.	X	
c) Vid alla platser är det fler personer som är negativa än positiva till byggplanen.		X

d) Vilken plats (1-3) visar kartan? Svar: **Plats 3**

e) Vilken plats (1-3) visar fotografiet? Svar: **Plats 1**

Max antal rätta svar: 5

Uppgift 6

Formulering av uppgiften

På vilka sätt kan klassen förändra fältstudien för att få bättre information om människors attityder till byggplanen vid Stabby backe? Ge tre förslag och motivera (förklara varför).

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt, samt för enkla och till **viss del/utvecklade och relativt väl/ välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om olika källors trovärdighet och relevans.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret

- innehåller relevanta förslag på hur fältstudien kan förbättras.
- innehåller relevanta motiveringar och förtydliganden till förslagen.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven ger två relevanta förslag på hur fältstudien kan förbättras.	Eleven ger två relevanta förslag på hur fältstudien kan förbättras.	Eleven ger tre relevanta förslag på hur fältstudien kan förbättras.
	Eleven ger en relevant motivering till båda förslagen. Exempel på motivering: <i>Fråga fler personer för då blir det säkrare resultat.</i>	Eleven ger en relevant motivering till samtliga förslag och två av elevens motiveringar förtydligar varför/på vilket sätt fältstudien skulle bli bättre. Exempel på motivering som förtydligar: <i>Inte bara fråga om positiv eller negativ utan försöka få en motivering till varför de tycker som de gör. Då får man en bättre bild av folks attityder än om man bara frågar ja eller nej.</i>

Relevanta förslag kan exempelvis handla om

- att tillfråga ett större antal människor.
- att göra en längre intervju för att få mer kunskap om anledningen till varför människor är positiva/negativa.
- att undersöka fler platser.
- att tillfråga människor vid olika tidpunkter/klockslag.
- att tillfråga människor i olika åldrar, med olika bakgrund och boendesituation.
- att använda en annan metod än intervju, t.ex. enkäter.
- att förändra frågeformuleringen/svarsalternativen.
- att låta människor svara anonymt.
- att ställa fler frågor för att veta vad som gör att människor stödjer/inte stödjer planerna.

Vanliga anledningar till att elevsvar inte ger belägg för nivå E

Eleven anger endast ett förslag. *Man kan göra enkäter.*

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Fråga fler människor, fråga på fler platser. Kanske fråga mer än bara ja och nej.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven ger tre relevanta förslag på hur fältstudien kan förbättras (fråga fler människor, fråga på fler platser, ställa fler frågor). Inget av förslagen motiveras.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Istället för att endast fråga 10 personer på tre olika platser kan man istället fråga ett större antal. Fler svar från människor gör resultaten tydligare. Fråga människor vid olika tidpunkter på dagen. Detta kan göra så att det blir mer varierat bland svaren. Välj ut fler platser att fråga ut på.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven ger tre relevanta förslag på hur fältstudien kan förbättras (intervjua fler personer, fråga människor vid olika tidpunkter på dagen, välja ut fler platser). Eleven ger en relevant motivering till två av förslagen (Fler svar gör resultaten tydligare, större variation bland svaren). Till det tredje förslaget (välj ut fler platser) ges ingen motivering.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Om dom intervjuar folk och frågar folk baserat på olika åldrar, då kan man göra samband och se vilka åldrar som är mest emot eller för. Om de frågar folk baserat på vad de har för yrken så kan de se om det kan påverka. De kan också göra en studie där folk får lägga kommentarer då man får se varför de tycker som dom tycker så man får med anledningarna.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven ger tre relevanta förslag på hur fältstudien kan förbättras (intervjua människor i olika åldrar, intervjua människor med olika yrken, utöka studien med möjlighet att ge kommentarer till sina svar). Eleven ger en relevant motivering till samtliga förslag och två av motiveringarna förtydligar varför fältstudien skulle bli bättre (för att se skillnader mellan olika åldersgrupper, mer information om människors åsikter). Elevens motivering kopplad till att intervjua människor med olika yrken bedöms inte förtyliga varför/på vilket sätt fältstudien skulle bli bättre.

Uppgift 7

Formulering av uppgiften

Studera kartan och diagrammen. Läs påståendena och sätt kryss om de stämmer eller inte.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett **i huvudsak** fungerande sätt.

Progression

Belägg för nivå E
3-4 rätta svar.

Rätta svar

	Stämmer	Stämmer inte
a) År 2014 gjordes fler än 3 miljarder flygresor i världen.	X	
b) Antalet flygresor i världen ökade som mest mellan 1984 och 1989.		X
c) Flygfrakten i världen minskade mellan år 1979 och 1984.		X
d) Flest flygförbindelser finns på norra halvklotet.	X	

Max antal rätt: 4

Uppgift 8

Formulering av uppgiften

Vilka olika orsaker kan det finnas till att flygtrafiken i världen har ökat?
Resonera utifrån perspektiven i rutan (Individ - Samhälle, Lokalt - Globalt).

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan undersöka var olika varor och tjänster produceras och konsumeras, och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** geografiska mönster av handel och kommunikation samt för **enkla och till viss del/ utvecklade och relativt väl/väluvecklade och väl** underbyggda resonemang om hur dessa mönster ser ut och hur de har förändrats över tid samt orsaker till och konsekvenser av detta.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret

- innehåller relevanta orsaker till att flygtrafiken i världen har ökat.
- innehåller orsakssamband/orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.
- utgår från olika perspektiv.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven anger en relevant orsak.	Eleven anger olika relevanta orsaker.	Eleven anger olika relevanta orsaker.
Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband .	Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.	Elevens resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.
Exempel på ett orsakssamband: <i>Eftersom fler människor har pengar för att åka på semester till länder långt borta.</i> (a → b)	Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: <i>Fler människor har råd att åka på semester med flyg till nya länder som ligger långt hemifrån. När fler reser och ser världen skapas en kultur där det är status att ha varit i många länder. Det har ökat flygtrafiken.</i> (a → b → c)	Exempel på orsakssamband som förtydligas: se nivå C.
Elevens resonemang utgår från ett perspektiv , t.ex. Individ.	Elevens resonemang utgår från olika perspektiv , t.ex. Individ - Samhälle.	Elevens resonemang utgår från flera olika perspektiv , Individ - Samhälle, Lokalt - Globalt.

Relevanta orsaker kan exempelvis handla om

- Fler människor väljer att åka på semester/arbete på platser som ligger längre från hemmet. Fler är beroende av flyget för att kunna delta i möten/arbete i olika länder.
- Fler människor väljer att flyga för att det går snabbare än andra transportmedel som t.ex. bil.
- Flyget kan vara ett billigare transportmedel än exempelvis tåget vid förbindelser mellan vissa orter.
- Globaliseringen har ökat utbud och efterfrågan för handel med varor och tjänster. Även behovet för politiker och makthavare att snabbt kunna ta sig mellan t.ex. möten och oroshärdar har ökat.
- Flyget kan erbjuda snabbare frakt än båtar/lastbilar över stora avstånd.
- Kultur, exempelvis vissa internationella sporter (seriesystem, tävlingsprogram) har ökat behovet av effektiva flygförbindelser.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Utvecklingen har gått snabbt fram. Förr var det bara rika människor i samhället som kunde flyga för de andra hade inte råd, men idag är det något alla har råd med om man sparar lite. Utvecklingen har även gjort så att det har blivit säkrare för oss att flyga. Detta har självklart en stor påverkan på miljön.

Bedömningskommentar:

Eleven anger olika relevanta orsaker (fler har råd/säkrare transporter). Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband (fler har råd nu jämfört med förr → ökad flygtrafik). Eleven utgår från ett perspektiv (Samhälle).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Om man ska ta en orsak som är global, är det att fler länder transporterar varor nuförtiden, alltså t.ex. att varor transporteras in från andra länder väldigt mycket nu. Dessutom är det mer vanligt för individen att ha ett jobb där han/hon reser mycket. Förr jobbade individen inom det land han/hon bodde i. Det kan också vara att man gör mer flygresor inom landet - alltså lokalt från ex. Stockholm till Göteborg för att det går snabbare. Flygtrafiken har utvecklats så mycket i Sverige sen 70- och 80-talet att folk tar flyget i stället för t.ex. tåget, även om han/hon bara ska till en plats nära, inom landet.

Bedömningskommentar:

Eleven anger olika relevanta orsaker (ökad internationell handel/fler människor reser i arbetet/mer tidseffektivt än tåg). Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas med ett exempel (flyg inom ett land är mer tidseffektivt än tåg → ökad flygtrafik), exempel (flygtrafiken har utvecklats så mycket i Sverige sedan 70- och 80-talet att folk tar flyget i stället för t.ex. tåget, även om han/hon bara ska till en plats nära, inom landet). Eleven utgår från flera olika perspektiv (Individ - Samhälle, Lokalt - Globalt) även om det globala perspektivet (fler länder transporterar varor nuförtiden) inte bedöms vara utvecklat.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Globalt har tekniken utvecklats extremt mycket vilket har gjort det billigare för individen att flyga. Flertalet samhällen har också fått en ökande medelklass som har råd att resa. Globaliseringen och efterfrågan av varor från hela världen har också ökat flygtrafiken, vilket beror på både teknikens utveckling samt den ökande medelklassen som får överskott av pengar och intresserar sig för lyxvaror från andra länder. Det har också blivit billigare här i Sverige att handla varor som produceras i ett annat land med billigare arbetskraft än vad som finns lokalt här. Det ökar också flygtrafiken.

Bedömningskommentar:

Eleven anger olika relevanta orsaker (billigare för individen, ökande medelklass som har råd, teknisk utveckling, ökad internationell handel). Elevens resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas (teknisk utveckling → billigare för individen → ökad flygtrafik) och (ökad medelklass → ökat intresse för varor från andra länder → ökad flygtrafik). Eleven utgår från flera olika perspektiv (Individ - Samhälle, Lokalt - Globalt).

Uppgift 9

Formulering av uppgiften

Varför är ungdomarnas första fråga viktig att få svar på om de vill stödja hållbar utveckling? Resonera utifrån perspektiven i rutan (Människa - Natur, Idag - I framtiden).

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan resonera om olika ekologiska, ekonomiska och sociala hållbarhetsfrågor och redogör då för **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda förslag på lösningar där några konsekvenser för människa, samhälle och natur vägs in.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret

- innehåller ett resonemang som kan kopplas till hållbar utveckling.
- innehåller orsakssamband/orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.
- utgår från olika perspektiv.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Elevers resonemang är relevant d.v.s. kan kopplas till hållbar utveckling.	Elevers resonemang är relevant d.v.s. kan kopplas till hållbar utveckling.	Elevers resonemang är relevant d.v.s. kan kopplas till hållbar utveckling.
Elevers resonemang innehåller ett orsakssamband .	Elevers resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.	Elevers resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.
Exempel på ett orsakssamband: <i>Bekämpningsmedel kan göra människor sjuka.</i> (a → b)	Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: <i>Bekämpningsmedel kan hamna i vattnet och jorden som sedan tas upp av växter och göra oss människor sjuka om vi äter dessa.</i> (a → b → c)	Exempel på orsakssamband som förtydligas: se C.
Elevers resonemang utgår från ett perspektiv , t.ex. Människa.	Elevers resonemang utgår från olika perspektiv , t.ex. Människa - Natur.	Elevers resonemang utgår från flera olika perspektiv , Människa - Natur, Idag - I framtiden.

Relevanta orsaker kan exempelvis handla om

- att användningen av bekämpningsmedel kan skada ekosystemet och leda till minskad biologisk mångfald i odlingslandskapet.
- att bekämpningsmedel kan spridas i grundvatten, luft och jord. Det kan i sin tur leda till att exempelvis dricksvatten förorenas och grödor som används till mat tar upp gifterna.
- att bekämpningsmedel kan skada synen, huden, nervsystemet, matspjälkningen och cirkulationssystemet. Vissa misstänks även påverka immunförsvaret och kan orsaka cancer.
- att jordbruksarbetare är utsatta eftersom de exponeras i hög grad när bekämpningsmedel hanteras på olika sätt, exempelvis när det späds ut, mixas och används (t.ex. sprids i luften).
- att barn som arbetar eller vistas på odlingar drabbas och är speciellt känsliga för kemikalier (p.g.a. låg kroppsvikt/hög ämnesomsättning). De kan utsättas för bekämpningsmedel via lek eller barnarbete.
- att kläder (såväl arbetarnas som nyproducerade) kan sprida bekämpningsmedel.

Vanliga anledningar till att elevsvar inte ger belägg för nivå E

Elevens förklaring har en viss koppling till hållbar utveckling men saknar en tydlig anknytning till problemet med användning av giftiga bekämpningsmedel. Exempel: *"Så att det inte slängs ut för mycket skräp i naturen."*, *"Så att naturen inte dör eller hur man ska förklara."*, *"Att man inte ska bidra till att det skräpar ned."*

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Eftersom att kakaon är odlad med giftiga bekämpningsmedel så kan det ha blivit negativa konsekvenser på naturen när gifter sprids. För att odla kakao kanske de också t.ex. blivit tvugna att hugga ned viktig skog.

Bedömningskommentar till exemplet

Elevens förklaring är relevant d.v.s. kan kopplas till hållbar utveckling. Elevens förklaring innehåller ett orsakssamband (giftiga bekämpningsmedel vid odling → gifter sprids i naturen). Eleven utgår från ett perspektiv (Natur).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Giftiga bekämpningsmedel förstör naturen runt omkring och det hamnar ofta i närliggande vattendrag och stör då den biologiska mångfalden för att bland annat fiskarna tar skada av bekämpningsmedlen. Vattendragen blir överlag förorenade. Det är inte heller bra för arbetarna att arbeta med sådant för även de tar skada av bekämpningsmedlet.

Bedömningskommentar till exemplet

Elevens förklaring är relevant d.v.s. kan kopplas till hållbar utveckling. Elevens förklaring innehåller ett orsakssamband som förtydligas (giftiga bekämpningsmedel vid odling → gifter sprids till vattendrag → den biologiska mångfalden störs). Eleven utgår från två perspektiv (Människa - Natur).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Den första frågan är viktig för att bekämpningsmedel är skadligt för både människan och naturen. Människorna som idag jobbar med tillverkningen kan insjukna pga de innehåller gifter för att hålla borta parasiter som även gör att djur tar skada vilket kan påverka ekosystemet i framtiden på så sätt att olika insikter utrotas som då befinner sig i miljön. Människorna utsätts för risker när de använder medlen som kan vara så kraftiga att de kan skada hälsan otroligt mycket. I värsta fall kan det leda till t.ex. cancer och i värsta fall död då människor i fattigare länder som odlar kakao inte har samma tillgång till läkemedel.

Bedömningskommentar till exemplet

Elevens förklaring är relevant d.v.s. kan kopplas till hållbar utveckling. Elevens förklaring innehåller flera orsakssamband som förtydligas (giftiga bekämpningsmedel vid odling → djur tar skada/insjuknar → negativ påverkan på ekosystemet i framtiden), samt (giftiga bekämpningsmedel vid odling → människans hälsa påverkas negativt, exempel (I värsta fall kan det leda till cancer och död då t.ex. människor i fattigare länder som odlar kakao inte har samma tillgång till läkemedel). Eleven utgår från flera olika perspektiv (Människa - Natur, Idag - I framtiden).

Uppgift 10

Formulering av uppgiften

Varför är ungdomarnas andra fråga viktig att få svar på om de vill stödja hållbar utveckling? Resonera utifrån perspektiven i rutan (Individ - Samhälle, Idag - I framtiden).

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan resonera om olika ekologiska, ekonomiska och sociala hållbarhetsfrågor och redogör då för **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda förslag på lösningar där några konsekvenser för människa, samhälle och natur vägs in.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret

- innehåller ett resonemang som kan kopplas till hållbar utveckling.
- innehåller orsakssamband/orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.
- utgår från olika perspektiv.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Elevers resonemang är relevant d.v.s. kan kopplas till hållbar utveckling.	Elevers resonemang är relevant d.v.s. kan kopplas till hållbar utveckling.	Elevers resonemang är relevant d.v.s. kan kopplas till hållbar utveckling.
Elevers resonemang innehåller ett orsakssamband . Exempel på ett orsakssamband: <i>Om arbetarna inte kan leva på den lön de får kan de inte heller försörja sin familj.</i> (a → b)	Elevers resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel. Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: <i>När inte lönen räcker till att leva på går det inte att försörja familjen. Barnen måste då kanske jobba istället för att gå i skolan.</i> (a → b → c)	Elevers resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel. Exempel på orsakssamband som förtydligas: se nivå C.
Elevers resonemang utgår från ett perspektiv , t.ex. Individ.	Elevers resonemang utgår från olika perspektiv , t.ex. Individ - Samhälle.	Elevers resonemang utgår från flera olika perspektiv , Individ - Samhälle, Idag - I framtiden.

Relevanta orsaker kan exempelvis handla om

- att lönen kan ge möjligheter att försörja familjen och släkten, exempelvis med mat, kläder och bostad.
- att en bättre inkomst (för kvinnor) ofta leder till att de skaffar färre barn och även barn senare i livet. Detta i sin tur minskar befolkningsökningen i vissa länder.
- att en för låg lön kan leda till att människor istället arbetar svart med sämre arbetsvillkor/arbetsmiljö.
- att svarta arbeten leder till mindre skatteintäkter för samhället.
- att en för låg lön kan leda till att barnen i en familj måste arbeta istället för att gå i skolan.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Den andra frågan är viktigt för att de som arbetar utsätter sig för stora risker och att det ofta gäller arbetare som lever fattigt. Utan tillräckligt med pengar för individen blir det svårt att försörja sig själv och familjen genom mat och vatten.

Bedömningskommentar till exemplet

Elevens förklaring är relevant d.v.s. kan kopplas till hållbar utveckling. Elevens förklaring innehåller ett orsakssamband (låg lön → svårt att försörja sig/försörja familjen). Eleven utgår från ett perspektiv (Individ).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Om inte arbetarna på odlingarna fått en tillräcklig lön så kan det leda till att de inte kan försörja sin familj. Om det inte har råd att försörja sin familj så kan det leda till andra problem. Om familjen inte får den försörjning de behöver drabbar det samhället då barnen kanske inte kan gå i skolan. I framtiden kan det leda till en mindre arbetskraft.

Bedömningskommentar till exemplet

Elevens förklaring är relevant d.v.s. kan kopplas till hållbar utveckling. Elevens förklaring innehåller ett orsakssamband som förtydligas (låg lön → svårt att försörja familjen → färre barn få gå i skolan → mindre arbetskraft i framtiden). Eleven utgår från flera olika perspektiv (Individ - Samhälle, Idag - I framtiden).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Om inte arbetarna får en rimlig lön försämras deras livssituation. Föräldrar kanske inte har råd att betala skola för barnen och barnen kanske också tvingas jobba (vilket betyder att det sker barnarbete). Om inte barnen får gå i skolan och skaffa sig en utbildning påverkas även samhället. Samhället får på sikt brist på folk som kan jobba som t.ex. lärare och läkare vilket gör det ännu svårare att skaffa utbildning eller få vård om man blir sjuk. Detta betyder att människorna i landet får en sämre levnadsstandard.

Bedömningskommentar till exemplet

Elevens förklaring är relevant d.v.s. kan kopplas till hållbar utveckling. Elevens förklaring innehåller flera orsakssamband som förtydligas (låg lön → föräldrar inte har råd att betala för barns skola → barn tvingas att arbeta), samt (barn som inte får gå i skolan → framtida brist på lärare/läkare → försämringar inom skola och vård/sämre levnadsstandard). Eleven utgår från flera olika perspektiv (Individ - Samhälle, Idag - I framtiden).

Uppgift 11

Formulering av uppgiften

Förklara kort hur växthuseffekten fungerar.

Använd begreppen atmosfär, solstrålning, värmestrålning och växthusgaser.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven för **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om klimatförändringar och olika förklaringar till dessa samt deras konsekvenser för människa, samhälle och miljö i olika delar av världen. Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett **i huvudsak/relativt väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret

- innehåller en relevant förklaring till hur växthuseffekten fungerar där geografiska begrepp används på ett relevant sätt.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C
Eleven ger en relevant förklaring till hur växthuseffekten fungerar där minst två begrepp används på ett relevant sätt.*	Eleven ger en relevant förklaring till hur växthuseffekten fungerar där samtliga begrepp används på ett relevant sätt.*

***Kommentar:** Elevens förklaring ska kopplas till begreppen. Det innebär inte att begreppen måste nämnas, det räcker med att det framgår att elevens resonemang kopplas till innebörden av begreppen. Exempelvis kan eleven ersätta begreppet växthusgaser med koldioxid, eller begreppet värmestrålning med värme.

Vanliga anledningar till att elevsvar inte ger belägg för nivå E

- Eleven förklaring utgår enbart från att det är ozonlagret som är orsaken till växthuseffekten.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Växthuseffekten är ett sätt för jorden att värmas upp och sker genom att solstrålning kommer in i atmosfären "studsar" på jorden och sedan åker en del strålar ut i rymden medan en del solstrålar återigen studsar tillbaka till jorden.

Bedömningskommentar till exemplet

Elevens förklaring är relevant och begreppen solstrålning och atmosfär används på ett relevant sätt.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

I atmosfären finns en massa växthusgaser. Då solens strålar träffar jorden förhindrar dessa gaser att all värme försvinner ut i rymden igen. En del av värmen blir alltså kvar på jorden och värmer upp den.

Bedömningskommentar till exemplet

Elevens förklaring är relevant och samtliga begrepp används på ett relevant sätt.

Uppgift 12

Formulering av uppgiften

Förklara hur människan bidrar till att växthuseffekten förstärks. Utgå från två av begreppen i rutan. (Fossila bränslen, Skogsskövling, Boskapsuppfödning).

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven för **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/väluvecklade och väl** underbyggda resonemang om klimatförändringar och olika förklaringar till dessa samt deras konsekvenser för människa, samhälle och miljö i olika delar av världen.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret

- innehåller en förklaring som är relevant och som kopplas till begreppen på ett relevant sätt.
- innehåller orsakssamband/orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Elevens förklaring är relevant och kopplas till ett av begreppen på ett relevant sätt.*	Elevens förklaring är relevant och kopplas till två av begreppen på ett relevant sätt.*	Elevens förklaring är relevant och kopplas till två av begreppen på ett relevant sätt.*
Elevens förklaring innehåller ett orsakssamband . Exempel på ett orsakssamband: <i>Användning av fossila bränslen gör det varmare på jorden. (a → b)</i>	Elevens förklaring innehåller ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel. Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: <i>Förbränning av fossila bränslen ökar koldioxidhalten i atmosfären och leder till ökad temperatur på jorden. (a → b → c)</i>	Elevens förklaring innehåller flera orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel. Exempel på orsakssamband som förtydligas: se nivå C.

***Kommentar:** Elevens förklaring ska kopplas till begreppen. Det innebär inte att begreppen måste nämnas, det räcker att det framgår att elevens resonemang kopplas till innebörden av begreppen.

Relevanta förklaringar kan exempelvis handla om

- **Fossila bränslen:** Förbränning av fossila bränslen som kol, olja och naturgas frigör koldioxid i atmosfären som bidrar till att växthuseffekten förstärks.
- **Skogsskövling:** Eldning och förmultning av skog leder till utsläpp av koldioxid. Minskad mängd skog leder också till ett minskat upptag av koldioxid (genom fotosyntesen). Dessa två faktorer bidrar till att växthuseffekten förstärks.
- **Boskapsuppfödning:** Vid boskapsuppfödning avges olika växthusgaser. Ett exempel är idisslande djur som bidrar till utsläpp av metan genom sin matsmältning.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

När vi huggar ned skogen kommer inte träden kunna ta upp koldioxid.

Bedömningskommentar till exemplet

Elevens resonemang kopplas till begreppet skogsskövling på ett relevant sätt. Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband (skog huggs ned → träden kan inte ta upp koldioxid).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Vi människor använder fossila bränslen och släpper ut gaser som CO₂ när vi eldar, åker bil använder maskiner. Och CO₂ gaserna lägger sig vid atmosfären och gör det svårare för värmen att "ta sig ut". Även "kopprutar" gör att värmen stannar kvar.

Bedömningskommentar till exemplet

Elevens resonemang kopplas till begreppen (fossila bränslen, boskapsuppfödning) på ett relevant sätt. Även om hänvisningen till kopprutar är outvecklad så bedöms denna förklaring som en relevant koppling till begreppet boskapsuppfödning eftersom matsmältningsprocessen hos kor leder till utsläpp av metan. Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas (fossila bränslen används → mer koldioxid i atmosfären → svårt för värmestrålar att ta sig ut → ökad uppvärmning).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Människor bidrar till en ännu större mängd växthusgaser i atmosfären genom förbränning av fossila bränslen som t.ex. kol och olja. Ett annat problem är skogsskövlingen, när skog huggs ned binder de inte koldioxid längre vilket också ökar mängden växthusgaser i atmosfären. En större andel av solens värmestrålar stannar därigenom kvar på jorden och temperaturen stiger detta kallas för den förstärkta växthuseffekten.

Bedömningskommentar till exemplet

Elevens resonemang kopplas till begreppen (fossila bränslen och skogsskövling) på ett relevant sätt. Elevens resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas (t.ex. förbränning av fossila bränslen/skog huggs ned → större mängd växthusgaser / skog binder ej koldioxid → mer värmestrålar stannar kvar → ökad uppvärmning).

Uppgift 13

Formulering av uppgiften

Studera kartorna. Läs påståendena och sätt kryss om de stämmer eller inte.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett **i huvudsak** fungerande sätt.

Progression

Belägg för nivå E
3-5 rätta svar.

Rätta svar

	Stämmer	Stämmer inte
a) Förändringen av årlig medeltemperatur förväntas bli störst i västra Europa.		X
b) Den årliga nederbörden förväntas minska i södra Europa.	X	
c) Sverige förväntas få en minskad årlig nederbörd.		X
d) Alla länder på kartan förväntas få en ökad årlig medeltemperatur.	X	
e) Alla kustområden i Europa förväntas få en ökad årlig nederbörd.		X

Max antal rätt: 5

Uppgift 14

Formulering av uppgiften

Studera kartorna och ge exempel på en stad som är särskilt sårbar. Varför är denna stad särskilt sårbar? Använd informationen från alla kartorna i din förklaring.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om samspelet mellan människa, samhälle och natur, och visar det genom att föra **enkla och till viss del/ utvecklade och relativt väl/ välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimat, vegetation och klimatförändringar i olika delar av världen.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret

- visar att eleven valt en stad som är relevant.
- utgår från olika kartor för att identifiera faktorer som gör staden sårbar.
- ger en relevant förklaring till hur/på vilket sätt faktorerna gör platsen sårbar.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Elevens val av stad är relevant (utifrån kartorna och elevens förklaring).*	Elevens val av stad är relevant (utifrån kartorna och elevens förklaring).*	Elevens val av stad är relevant (utifrån kartorna och elevens förklaring).*
Eleven identifierar en faktor som gör staden sårbar, utifrån informationen i en av kartorna	Eleven identifierar faktorer som gör staden sårbar, utifrån informationen i två av kartorna.	Eleven identifierar faktorer som gör staden sårbar, utifrån informationen i samtliga kartor.
	Eleven ger en relevant förklaring till hur/på vilket sätt en av dessa faktorer gör staden sårbar.	Eleven ger en relevant förklaring till hur/på vilket sätt två av dessa faktorer gör staden sårbar.

***Kommentar:** Valet av stad bedöms som relevant om det tydligt framgår av elevens förklaring varför denna stad är sårbar. Förklaringen måste också på något sätt vara kopplad till informationen i någon av kartorna.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Mexiko citys befolkning är över 15 miljoner och det ligger i ett område där det är hög risk för jordbävningar.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven har valt en relevant stad och eleven identifierar faktorer som gör staden sårbar utifrån en av kartorna (antal invånare och jordbävningrisk) men eleven ger ingen förklaring till hur dessa faktorer ökar stadens sårbarhet.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Tokyo. På kartan kan man se att Tokyo löper stor risk för jordbävningar vilket är en enorm skakning som också kan leda till tsunamis. Man kan också se att tropiska orkaner bildas lite längre söderut och binner växa till sig när dem rör sig norrut över havet mot Japan. Jag valde staden för att Japan ligger så öppet och ensamt vid ett öppet hav.

Bedömningskommentar till exemplet

Elevens val av stad är relevant och eleven identifierar två faktorer som gör staden sårbar utifrån två av kartorna (jordbävningsszon och orkaner). Eleven ger en relevant förklaring till hur en faktor (jordbävningar) gör staden sårbar (skakningar/tsunamis).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Risken för jordbävningar i Manilla är till största dels mycket hög, tyfoner bildas i Stilla havet och förs vidare mot staden och länderna runt omkring. Landet har också ganska lågt HDI, dvs. sämre villkor och ekonomi för befolkningen. Med stor risk för flera slags naturkatastrofer och lägre välstånd innebär det att de efter en katastrof kan ha svårare att återhämta sig. Sjukvården kanske inte är så bra så skadade människor kanske inte kan få hjälp samt reparation av skadorna kan bli dyra och därmed bli ett problem för staden och landet.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven identifierar tre faktorer som gör staden sårbar utifrån samtliga kartor (jordbävningsszon, tyfonbälte och lågt HDI). Eleven ger en förklaring till hur dessa faktorer ökar landets sårbarhet (naturkatastrofer d.v.s. jordbävningar och tyfoner → skador och skadade människor samt HDI → landet får svårare att återhämta sig och har sämre sjukvård).

Uppgift 15

Formulering av uppgiften

Uppgiften består av 14 flervalsfrågor (a-n). Eleven ska kryssa för ett alternativ i varje delfråga.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om världsdelarnas namngeografi och visar det genom att med **viss/relativt god/god** säkerhet beskriva lägen på och storleksrelationer mellan olika geografiska objekt.

Progression

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
5-7 rätta svar.	8-10 rätta svar.	11-14 rätta svar.

Rätta svar

Obs! Fler än ett kryss i en delfråga gör svaret på den delfrågan ogiltigt.

- a) I Europa
- b) Litauen
- c) Dhaka
- d) En bergskedja
- e) Indiska oceanen
- f) Filippinerna
- g) I Europa
- h) Vänern
- i) Canberra
- j) Indien
- k) Gibraltar Sund
- l) Argentina
- m) Israel
- n) Ghana

Max antal rätta svar: 14

Uppgift 16

Formulering av uppgiften

Var är följande väderfenomen vanligast? Skriv bokstav A-E i rätt ruta på kartan.

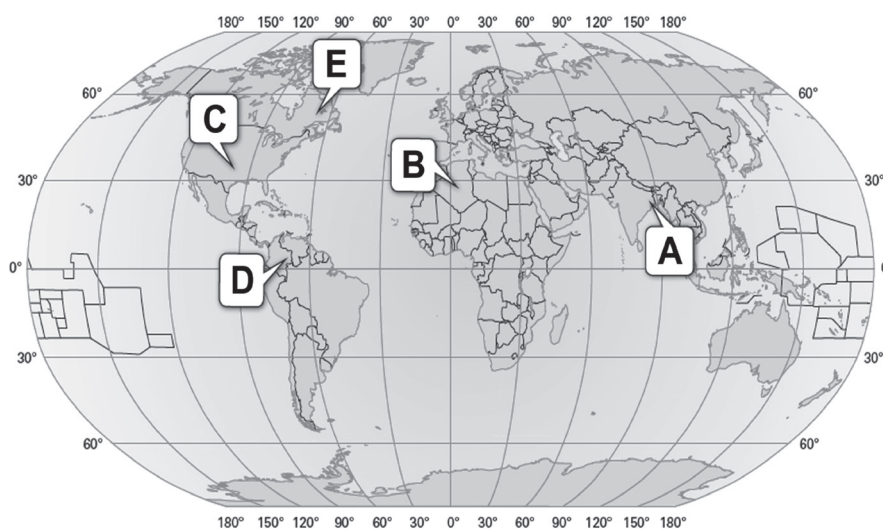
Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskravet

Eleven har **grundläggande** kunskaper om samspelet mellan människa, samhälle och natur, och visar det genom att föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimat, vegetation och klimatförändringar i olika delar av världen.

Progression

Belägg för nivå E
3-5 rätta svar.

Rätta svar

Källa: Liber kartor

Max antal rätta svar: 5

Uppgift 17

Formulering av uppgiften

Varför leder den globala uppvärmningen till att havsytans nivå höjs?
Ge en förklaring.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskravet

Eleven för **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om klimatförändringar och olika förklaringar till dessa samt deras konsekvenser för människa, samhälle och miljö i olika delar av världen.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret

- innehåller en relevant förklaring till varför den globala uppvärmningen leder till att havsytans nivå höjs.

Belägg för nivå E
Eleven ger en relevant förklaring till varför den globala uppvärmningen leder till att havsytans nivå höjs.

Relevanta förklaringar kan handla om

- Avsmältning av inlandsisar och glaciärer.
- Havets volym expanderar när det värms upp.
- Ökat uttag av grundvatten.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Eftersom när värmen höjs så smälter isarna och då höjs bland annat havsytan.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven ger en relevant förklaring till varför den globala uppvärmningen leder till att havsytans nivå höjs (isarna smälter).

Uppgift 18

Formulering av uppgiften

Vilka olika konsekvenser kan höjningen av havsytan få i Maldiverna och i andra delar av världen? Resonera.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven för **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om klimatförändringar och olika förklaringar till dessa samt deras konsekvenser för människa, samhälle och miljö i olika delar av världen.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret

- tar upp relevanta konsekvenser av att havsytans nivå höjs.
- innehåller orsakssamband/orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.
- tar upp konsekvenser i olika delar av världen.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven tar upp en relevant konsekvens av att havsytans nivå höjs.	Eleven tar upp olika relevanta konsekvenser av att havsytans nivå höjs.	Eleven tar upp olika relevanta konsekvenser av att havsytans nivå höjs.
<p>Elevens resonemang innehåller</p> <p>ett orsakssamband.</p> <p>Exempel på ett orsakssamband: Översvämning tvingar kanske folk att flytta till ett annat land. (a → b)</p> <p>Eleven tar upp konsekvenser i en del av världen.</p>	<p>Elevens resonemang innehåller antingen</p> <p>ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.</p> <p>Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: Översvämningen tvingar människor att flytta. Många fler kommer då behöva bösätta sig i andra delar som är högre över havet, det kan bli folktätt. (a → b → c)</p> <p>eller</p> <p>Eleven tar upp konsekvenser i andra delar av världen.</p>	<p>Elevens resonemang innehåller både</p> <p>flera orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.</p> <p>Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: se nivå C.</p> <p>och</p> <p>Eleven tar upp konsekvenser i andra delar av världen.</p>

Relevanta konsekvenser kan exempelvis handla om

- Ökad kusterosion och ökad risk för jordskred.
- Försaltning av jordar och grundvatten.

- Låglänta områden översvämmas, vissa ö-grupper översvämmas totalt.
- Livsmiljöer förloras både i havet (t.ex. korallrev) och på land (våtmarker, kustslätter).
- Människor kan förlora sina arbeten (t.ex. fiske, jordbruk) och bostäder.
- Minskad produktion kan exempelvis leda till ökade priser på varor.
- Infrastruktur (vägar, vatten/el-ledningar) kan förstöras.
- Ökad migration kan leda till att människor blir tvungna att lämna sina hem och bosätta sig någon annanstans.
- Ett stort antal människor kan drabbas eftersom många av världens stora städer ligger vid kusten.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

De konsekvenser som kommer hända är att folk förlorar sina bostäder och i princip allt när landet översvämmas.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven tar upp en relevant konsekvens av att havsytans nivå höjs (människor förlorar sina bostäder). Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband (mark översvämmas → bostäder förloras). Eleven tar upp en konsekvens i en del av världen (Maldiverna).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Att havsytan höjs kan leda till många olika farliga konsekvenser. T.ex. i Maldiverna ligger öarna bara några meter ovanför havsytan. Om havet höjs mycket mer, kan städerna blir översvämmade, vägar spolats bort. I slutändan försvinner landet helt och folk blir hemlösa och får flytta till andra länder.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven tar upp olika relevanta konsekvenser av att havsytans nivå höjs (t.ex. vissa ögrupper översvämmas, människor förlorar sina bostäder, infrastrukturen förstörs). Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas (havsytans nivå höjs → städer/infrastruktur förstörs → människor blir hemlösa → migration). Eleven tar upp en konsekvens i en del av världen (Maldiverna).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Eftersom vissa länder ligger precis vid kusten och havsytan höjs kommer lågt liggande områden att svämmas över och de människor som bor där påverkas. De kan behöva flytta längre in i landet eller till andra länder, vilket leder till befolkningsökning där. Viktiga näringar t.ex. jordbruk kan påverkas och inte fungera så bra längre, t.ex. vissa grödor dör eftersom de inte trivs i för mycket vatten. Detta kan i sin tur påverka andra delar av världen som köper varor från t.ex. Maldiverna, då varuproduktionen minskar på grund av översvämningen.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven tar upp olika relevanta konsekvenser av att havsytans nivå höjs (t.ex. ökad migration och minskad produktion). Elevens resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas dels i flera led och med ett exempel (översvämning av låglänta områden → migration → befolkningsökning på vissa platser), samt (översvämning → minskad jordbruksproduktion, eftersom vissa grödor inte trivs i för mycket vatten). Eleven tar upp konsekvenser i olika delar av världen (vissa länder påverkas mer än andra av en stigande havsnivå, en stigande havsnivå kan orsaka migration, samt att ett lands export av varor kan påverkas).

Uppgift 19

Formulering av uppgiften

Varför är bristen på rent vatten och toaletter ofta större i slumområden än på andra platser? Ge två förklaringar.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om samspelet mellan människa, samhälle och natur, och visar det genom att föra **enkla och till viss del/ utvecklade och relativt väl/ välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimat, vegetation och klimatförändringar i olika delar av världen.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret

- innehåller relevanta förklaringar till varför bristen på rent vatten och toaletter ofta är större i slumområden än på andra platser.
- innehåller ett orsakssamband/ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C
Eleven ger en relevant förklaring.	Eleven ger två relevanta förklaringar.
En av elevens förklaringar innehåller ett orsakssamband . Exempel på ett orsakssamband: <i>Eftersom området är fattigt och inte har råd med vatten och avlopp.</i> (a → b)	En av elevens förklaringar innehåller ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel. Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: <i>Eftersom slummen är fattig så finns inte resurser för avlopp och toaletter och då hamnar smutsigt och orenat vatten rakt i naturen och det kan förorena grundvattnet.</i> (a → b → c)

Relevanta förklaringar kan exempelvis handla om

- **Infrastruktur:** Avsaknad av fungerande infrastruktur i slumområden eller avsaknad av vattenrening.
- **Befolkningstillväxt:** Att bebyggelsen vuxit fram oplanerat, överbefolkning i slumområden.
- **Fattigdom:** T.ex. att samhället eller resurssvaga invånare inte har ekonomiska möjligheter att satsa på rent vatten, avlopp och sanitet.
- **Politik:** Politikernas nedprioritering av slumområden.

- **Föroreningar:** Föroreningar av vattenkällorna i slumområden, t.ex. avloppsvatten eller kemikalier.
- **Naturgeografi:** Brist på naturliga källor med rent vatten, att det är små mängder vatten som ska användas av många människor.
- **Utbildning:** Avsaknad av utbildning/kunskap om föroreningar.

Vanliga anledningar till att elevsvar inte ger belägg för nivå E

Eleven hänvisar enbart till att människor i slumområden är fattiga eller att slumområden är fattiga områden, utan att förklara hur det påverkar tillgången till rent vatten och avlopp. Elevens förklaring kopplas enbart till klimat, att det regnar mindre där eller är väldigt varmt.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

För att det inte finns resurser och pengar för att dra upp rent vatten och bygga toaletter.

Bedömningskommentar till exemplet

Elevens förklaring kopplas till att slumområden är resurssvaga och elevens resonemang innehåller ett orsakssamband (brist på pengar/resurser → ej bygga toaletter/få rent vatten).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Slumområden är områden som ej är planerat uppbyggt, husen och byggnader har växt fram allteftersom. Slumområdena är oorganiserade med dåliga avloppssystem och det finns mycket skräp som hamnar i vattnet. Det är även fattigt vilket gör att de som bor där inte har råd att investera i vattenreningsverk.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven ger två relevanta förklaringar (slummen är oplanerat uppbyggd, människor har ej råd att investera i vattenreningsverk). Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas (oplanerad bebyggelse → dåliga avloppssystem → skräp hamnar i vattnet).

Uppgift 20

Formulering av uppgiften

Hur kan satsningar på ökad tillgång till rent vatten och bättre avloppssystem leda till utveckling i ett område? Resonera utifrån två av begreppen i rutan. (Miljö, Hälsa, Utbildning, Försörjning)

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan resonera om olika ekologiska, ekonomiska och sociala hållbarhetsfrågor och redogör då för **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda förslag på lösningar där några konsekvenser för människa, samhälle och natur vägs in.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret

- innehåller relevanta resonemang om hur satsningar på ökad tillgång till rent vatten och bättre avloppssystem leder till utveckling i ett område.
- kopplas till begreppen på ett relevant sätt.
- innehåller orsakssamband/orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Elevers resonemang om satsningar är relevant och kan kopplas till ett av begreppen på ett relevant sätt.*	Elevers resonemang om satsningar är relevant och kan kopplas till två av begreppen på ett relevant sätt.	Elevers resonemang om satsningar är relevant kan kopplas till två av begreppen på ett relevant sätt.*
Elevers resonemang innehåller ett orsakssamband .	Elevers resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.	Elevers resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.
Exempel på ett orsakssamband: <i>Satsningar på renare vatten kan göra att färre barn blir sjuka och dör av det smutsiga vattnet.</i> (a → b)	Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: <i>Satsningar på vatten och avlopp kan leda till att färre blir sjuka eftersom hygien blir bättre. T.ex. kan sjukdomar som kolera, diarré och sådana sjukdomar minska eftersom det lättare sprids i smutsigt vatten och där det är varmt.</i> (a → b + exempel)	Exempel på orsakssamband som förtydligas: se nivå C.

***Kommentar:** Elevers förklaring ska kopplas till begreppet/begreppen. Det innebär inte att begreppet/begreppen måste nämnas, det räcker att det framgår att elevens resonemang kopplas till innebörden av begreppet/begreppen.

Relevanta satsningar och dess följder kan exempelvis handla om:

- **Miljö:** Med bättre avlopp kan avloppsvatten renas istället för att hamna i dricksvattnet/närmiljön, ökad trygghet för t.ex. flickor/kvinnor när de slipper uträtta sina behov utomhus.
- **Hälsa:** Sjukdomar som en följd av orent vatten kan begränsas, minskad spädbarnsdödlighet.
- **Utbildning:** Minskat arbete med att hämta vatten frigör tid för utbildning (särskilt för kvinnor i vissa delar av världen), större möjlighet för barnen att gå i skolan om det finns toaletter och tillgång till rent vatten där. Om färre barn blir sjuka (p.g.a. orent vatten) kan deras närvaro i skolan öka.
- **Försörjning:** Minskat arbete med att hämta vatten frigör tid för annat arbete. Om färre människor blir sjuka (p.g.a. orent vatten) har fler möjlighet att arbeta.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Det blir bättre där om inte lika många blir sjuka av det smutsiga vattnet. Det blir också lättare för barnen att koncentrera sig och då är det bra för utbildningen.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven tar upp en relevant förklaring som kopplas till begreppet hälsa (färre sjuka) och elevens resonemang innehåller ett orsakssamband (smutsigt vatten → sjukdom). Resonemanget om att det blir bättre för utbildningen är vagt och bedöms inte som en relevant användning av begreppet.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

En större satsning skulle leda till förbättrad hälsa hos människor då de lätt kan bli sjuka av smutsigt dricksvatten och bakterier sprids lätt med ofungerande toaletter eller dåliga avlopp. Med toaletter och avlopp tas smuts om hand och det leder till att miljön skulle bli bättre och renare vilket innebär att människornas hälsa förbättras.

Bedömningskommentar till exemplet

Elevens resonemang är relevant och kopplas till två av begreppen (hälsa och miljö). Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas (avlopp/toaletter → miljöföroreningar minskar → människors hälsa förbättras).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Blir vatten och toaletter fräschare i slumområden kommer det att leda till en bättre hälsa hos befolkningen. Får man rent vatten att dricka kommer det att förhindra mycket sjukdomar, t.ex. kolera (som uppstår när man får i sig smutsigt vatten). Satsar man också på områdena med mer vatten slipper människorna gå länge för att hämta vattnet för att sedan kånka hem tunga dunkar. Denna tid kan man istället lägga på utbildning och arbete. Barn slutar skolan för att de måste hjälpa till hemma, dels med sådana saker. Då ska de egentligen vara i skolan och utbildas för att sedan kunna förbättra samhället.

Bedömningskommentar till exemplet

Elevens resonemang är relevant och kopplas till flera av begreppen på ett relevant sätt (hälsa, utbildning, försörjning). Elevens resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas (arbete med att hämta vatten → tar tid från arbete och skola → påverkar hela samhället negativt), samt (renare vatten/toaletter → bättre hälsa hos befolkningen). Eleven förtydligar resonemanget med ett exempel (kolera).

Uppgift 21

Formulering av uppgiften

Markera positionerna för de platser som forskarna ska studera.

- 1) Läs rutan med platser att undersöka.
- 2) Markera positionerna B-E med kryss på kartan.
- 3) Skriv ut bokstäverna vid kryssen.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

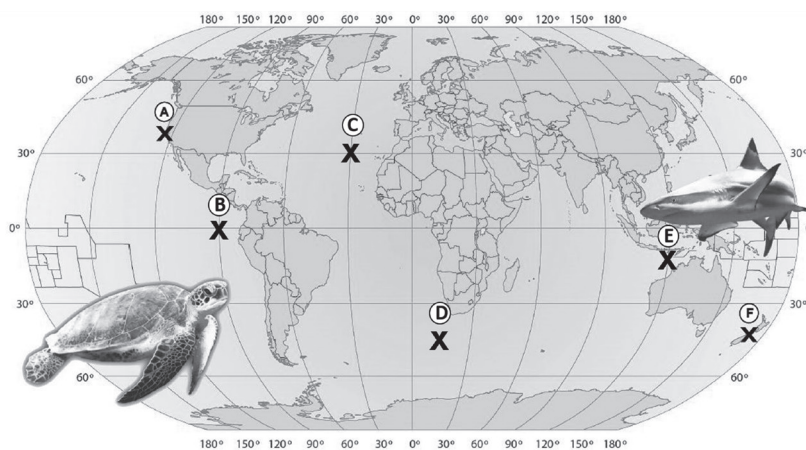
Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett **i huvudsak/relativt väl** fungerande sätt.

Progression

- Varje kryss med rätt bokstav (B-E) som eleven har placerat rätt på kartan bedöms som ett rätt svar.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C
2-3 rätta svar.	4 rätta svar.

Rätta svar

Källa: Liber kartor

Max antal rätta svar: 4

Uppgift 22

Formulering av uppgiften

Resonera om olika konsekvenser av att mangroveskog huggs ned för att ge plats åt räkodlingar. Utgå från perspektiven i rutan. (Människa - Natur, Lokalt - Globalt.)

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om samspelet mellan människa, samhälle och natur, och visar det genom att föra **enkla och till viss del/ utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimat, vegetation och klimatförändringar i olika delar av världen.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret

- tar upp relevanta konsekvenser av att mangroveskogar huggs ned för att ge plats åt räkodlingar.
- innehåller orsakssamband/orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.
- utgår från olika perspektiv.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven tar upp en relevant konsekvens av att mangroveskogar huggs ned för att ge plats åt räkodlingar.	Eleven tar upp olika relevanta konsekvenser av att mangroveskogar huggs ned för att ge plats åt räkodlingar.	Eleven tar upp olika relevanta konsekvenser av att mangroveskogar huggs ned för att ge plats åt räkodlingar.
Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband .	Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.	Elevens resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.
Exempel på ett orsakssamband: <i>Om mangroven försvinner kommer många fiskar att utrotas.</i> (a → b)	Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: <i>Om mangroven görs om till räkodlingar kommer det leda till en mer artfattig miljö där det blir svårare för vissa fiskarter att leva vilket gör att vissa kanske utrotas helt. Det kan till slut drabba fiskare.</i> (a → b → c)	Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: se nivå C.
Elevens resonemang utgår från ett perspektiv , t.ex. Natur.	Elevens resonemang utgår från olika perspektiv , t.ex. Människa - Natur.	Elevens resonemang utgår från flera olika perspektiv , Människa - Natur, Lokalt - Globalt.

Relevanta konsekvenser kan exempelvis handla om

- Mangrove fungerar som en barnkammare, skydd och skafferi för fisk, skaldjur och andra organismer. Avverkning kan leda till minskad biologisk mångfald.
- Avverkning av mangrove leder till att sediment från floder som flyter genom mangroveskogarna inte längre binds vid kustzonerna. Detta ökar risken för kusterosion samt minskat skydd mot storm och tsunami (mangrovetrådets stammar och rotsystem stabiliserar marken).
- Avverkning av mangrove leder till en ökad koldioxidhalt i atmosfären eftersom mangroveskogar binder koldioxid (fungerar som en kolsänka).
- Lokalbefolkningen förlorar arbeten som är kopplade till mangroven, exempelvis fiske.
- Räkodling kan ge arbetstillfällen och ökad export för landet.
- Råkor transporteras till olika delar av världen vilket ger ökade koldioxidutsläpp.
- Vid skövling av mangrove för anläggning av räkodlingar används kemikalier som kan skada andra närliggande ekosystem när de sprids.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Att mangroveskog huggs ned leder till miljöförstöring. Den biologiska mångfalden och vissa djurarter drabbas. Vissa djur och insekter bor i mangroveskog och när skogen huggs ned så förstörs deras "hem". När mangroveskog huggs ned så måste den skövas, mangroveskog finns ju i "fattiga länder" därför kommer dom som kommer arbeta med skövlingen få dåliga arbetsvillkor.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven tar upp en relevant konsekvens av att mangroveskogar huggs ned för att ge plats åt räkodlingar (minskad biologisk mångfald). Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband (Mangroveskog försvinner → vissa djur/insekter förlorar sina "hem"). Eleven utgår från två perspektiv (Människa - Natur), men konsekvenserna för människan (dåliga arbetsvillkor) bedöms inte vara relevant eftersom mangroveskogar finns både i "fattiga" och "rika" länder.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Träd och framförallt regnskog är stor producent av syre och när dom huggs ned ger det konsekvenser speciellt nu när koldioxidutsläppen är så pass stora. Sen blir också massor av djur av med sin boningsplats vilket kan leda till utrotning av olika djurarter. Jorden påverkas negativt genom att man exporterar jätteräkor runt i hela världen istället för att använda sig av den fisk som redan finns lokalt. Transporterna släpper ut massor med koldioxid vilket påverkar den förstärkta växthuseffekten. Sen påverkas människorna som bor i området på så sätt att deras mark används.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven tar upp olika relevanta konsekvenser av att mangroveskogar huggs ned för att ge plats åt räkodlingar (djur blir av med sin boningsplats, koldioxidutsläpp ökar). Elevens resonemang om klimatförändringar innehåller ett orsakssamband som förtydligas (odling → export av råkor till andra delar av världen → ökade utsläpp av koldioxid → förstärkt växthuseffekt). Elevens övriga resonemang om konsekvenser (avverkning, utrotning av arter, markanvändning) bedöms inte som förtydligade. Eleven utgår från olika perspektiv (Människa - Natur, Lokalt - Globalt).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

De människor som bor lokalt, alltså där man planerar att odla och hugga ner, tvingas flytta vilket kan kosta dom och staten pengar då de måste bygga nya hus på andra ställen där det inte odlas. Naturen skadas också genom att det huggs ned en massa träd och buskar som vissa djur lever i eller äter från. De djur som lever i vattnet skadas också då det sprutas in farliga ämnen i vattnet (för odlingen) vilket gör att massa fiskar och liknande dör. Arbetsvillkoren för de som jobbar vid odlingen är inte särskilt bra då sådana odlingar oftast sker i fattiga länder. När jätteräkorna sedan ska transporteras så släpps det ut massvis med koldioxid genom båtar, flygplan/bilar och liknande. Detta påverkar den globala uppvärmningen på ett negativt sätt. Dessutom är dessa räkor besprutade med ämnen vilket inte är så bra för oss människor att få i oss.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven tar upp olika relevanta konsekvenser av att mangroveskogar huggs ned för att ge plats åt räkodlingar (människor tvingas att flytta, kostnader för samhället, artrikedomen påverkas, ohållbara arbetsvillkor, negativ påverkan på den globala uppvärmningen). Elevens resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas (odlingar → ekosystem påverkas negativt → arter tvingas flytta/dör) samt (odlingar → dåliga löner och arbetsvillkor). Eleven förtydligar denna del av resonemanget med ett exempel (bekämpningsmedel kan påverka arbetarnas hälsa negativt). Eleven utgår från flera olika perspektiv (Människa - Natur, Lokalt - Globalt).

Uppgift 23

Formulering av uppgiften

Olika uppgifter där eleverna ska läsa av och dra slutsatser om informationen i fyra klimatdiagram.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Progression

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
4-5 rätta svar.	6-7 rätta svar.	8 rätta svar.

Rätta svar

- a) Stad D
- b) Stad B
- c) Stad B
- d) Stad A
- e) Stad D
- f) Stad A
- g) Stad B
- h) Stad C

Max antal rätta svar: 8

Uppgift 24

Formulering av uppgiften

Vilka möjligheter och problem innebär exporten av elektroniskt avfall? Resonera utifrån perspektiven i rutan. (Rika - Fattiga, Lokalt - Globalt, Idag - I framtiden.)

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan undersöka var olika varor och tjänster produceras och konsumeras, och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** geografiska mönster av handel och kommunikation samt för **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/väluvecklade och väl** underbyggda resonemang om hur dessa mönster ser ut och hur de har förändrats över tid samt orsaker till och konsekvenser av detta.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret

- tar upp relevanta problem och/eller möjligheter med export av elektroniskt avfall.
- innehåller orsakssamband/orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.
- utgår från olika perspektiv.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven tar upp ett relevant problem eller en relevant möjlighet med export av elektroniskt avfall.	Eleven tar upp olika relevanta problem och/eller möjligheter med export av elektroniskt avfall.	Eleven tar upp olika relevanta problem och/eller möjligheter med export av elektroniskt avfall.
Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband . Exempel på ett orsakssamband: <i>Ett problem är att människor som arbetar med att återvinna avfallet kan skadas av gifterna som används.</i> (a → b)	Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel. Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: <i>När avfallet exporteras från Europa kan det leda till att de som använder elektroniken inte blir medvetna om den skada det gör för människor som måste arbeta med det och då fortsätter de köpa grejer som är skadliga.</i> (a → b → c)	Elevens resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel. Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: se nivå C.
Elevens resonemang utgår från ett perspektiv , t.ex. Fattiga.	Elevens resonemang utgår från olika perspektiv , t.ex. Rika - Fattiga.	Elevens resonemang utgår från flera olika perspektiv , t.ex. Rika - Fattiga, Idag - I framtiden.

Relevanta problem/möjligheter kan exempelvis handla om

- att människor som arbetar med avfallet kan skadas.
- att giftiga kemikalier som används i hanteringen av avfallet förorenar vatten, mark eller luft.
- att konsumtionen av elektronik ökar om negativa miljökonsekvenser inte drabbar konsumenterna.
- att rika länder utnyttjar fattiga länders lagstiftning för att bli av med problemet.
- att handeln med avfall leder till fler transporter vilket belastar miljön.
- att hanteringen av avfall kan skapa arbetstillfällen i fattiga länder.
- att om avfallet återvinns förhindras föroreningar av naturen.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Export av elektroniskt avfall kan vara farligt för fattiga. Barnen kan få ta hand om det och bli skadade.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven tar upp ett relevant problem med exporten; de som tar hand om det kan skadas. Elevens resonemang utgår från ett perspektiv (barn/människor) och innehåller ett orsakssamband (fattiga/barn som tar hand om avfallet kan bli skadade).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

För de rika länderna är det ju "bra" att slippa ha folk som arbetar med detta ofta farliga avfall i sitt eget land, men det är dåligt för de fattigare länderna då de inte kan hantera allt de får in dvs. att det är redan stora sophögar med dataskräp som smutsar ner städerna med alla metaller dom innehåller och gör människor som lever nära sophögen sjuka. Som vanligt får dom rika det lite bättre än de fattiga har det.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven tar upp en relevant möjlighet för rika länder (farorna med skräpet drabbar inte dem själva) och ett relevant problem (sopberg i fattiga länder) med exporten. Elevens resonemang utgår från olika perspektiv (rika och fattiga) och innehåller ett orsakssamband som förtydligas (fattiga länder → bristande avfallshantering → föroreningar sprids → människor blir sjuka).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

De rika världsdelarna skickar dessa farliga elektroniska avfall till fattiga länder. Med farliga menar jag de giftiga ämnena och kemikalierna som avfallet utsätter människorna som arbetar med dessa. Det elektroniska avfallet skickas till fattiga länder eftersom det är billigare för de rika länderna. Dom slipper förstöra sina egna samhällen och slipper också utsätta sig själva för giftiga ämnen och kemikalier. Människor i fattiga länder behöver jobb men det finns inte och därför tvingas de jobba billigt med farliga ämnen. Därav förstörs samhället både lokalt och globalt eftersom reglerna inte är lika stränga så sker inte utvinningen på rätt sätt och ämnena och kemikalierna hamnar i marken eller luften. I och med detta blir det en bra process för Västeuropa och Nordamerika då de blir av med avfallet enkelt och snabbt utan att själva drabbas av det.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven tar upp flera olika relevanta möjligheter och problem med exporten (t.ex. avfallet utsätter människor för fara, billigare för rika länder att låta andra ta hand om avfallet, föroreningar av miljön). Elevens resonemang innehåller flera orsaks-samband som förtydligas, dels när det gäller vilka fördelar exporten innebär för rika länder men också när eleven resonerar om hur bristfälliga regler i fattiga länder leder till felaktig hantering av avfallet vilket i sin tur orsakar föroreningar av miljön. Elevens resonemang utvecklas utifrån flera olika perspektiv genom att eleven resonerar om hur det som är en möjlighet för en aktör blir ett problem för en annan eller hur lokala miljöregler kan bidra till globala miljöproblem.

Uppgift 25

Formulering av uppgiften

Vad visar bilderna? Välj mellan begreppen och skriv rätt bokstav i de tomma rutorna. Obs! Det är två begrepp för mycket.

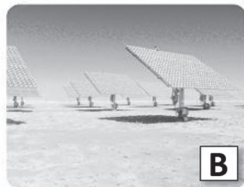
Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskravet

Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett i huvudsak fungerande sätt.

Progression

Belägg för nivå E
4-6 rätta svar.

Rätta svar

Max antal rätta svar: 6

Uppgift 26

Formulering av uppgiften

a) Vilka begrepp passar ihop? Skriv rätt siffra på raderna. Obs! Det är tre begrepp för mycket.

b) Förklara begreppen kortfattat:

Migration

Jämställdhet

Infrastruktur

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett **i huvudsak/relativt väl/väl fungerande sätt**.

Progression

- Uppgift a och b bedöms tillsammans. Det totala antalet rätta svar på uppgifterna räknas samman och bedöms enligt nedan. Det totala antalet rätta svar på uppgift a och b är 12 (9+3).

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
5-7 rätta svar.	8-9 rätta svar.	10-12 rätta svar.

Rätta svar uppgift 26a

Monokultur	=	8 (Ensidig odling)
Hållbar energi	=	1 (Solceller)
Korallrev	=	2 (Marint ekosystem)
Nativitet	=	9 (Födelseal)
Hagel	=	4 (Nederbörd)
Bistånd	=	11 (Hjälporganisation)
Ursprungsbefolkning	=	5 (Samer)
Konvention	=	7 (Internationell överenskommelse)
Källsortering	=	10 (Återvinning)

Max antal rätta svar: 9

(Bedömningsanvisningarna för uppgift 26b fortsätter på nästa sida)

Rätta svar uppgift 26b**Migration**

Av elevens förklaring ska det framgå att eleven förstår att migration handlar om människors flyttningar över olika avstånd, t.ex. inom ett land eller mellan länder. Eleven kan även skriva om exempelvis djur som migrerar.

Exempelsvar:

Det betyder förflyttning, t.ex. när någon flyttar in eller ut ur ett land.

Jämställdhet

Av elevens förklaring ska det framgå att eleven förstår att jämställdhet handlar om att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet.

Exempelsvar:

Mellan könen, att män och kvinnor har samma möjligheter.

Obs! Ett svar som handlar om olika former av jämlikhet (t.ex. etnicitet, klass, ålder, med mera i ett samhälle) bedöms inte som relevant för att förklara jämställdhet, t.ex. *Att alla människor är lika värda oavsett var de kommer ifrån och vilken sexuell läggning de har.*

Infrastruktur

Av elevens förklaring ska det framgå att eleven förstår att infrastruktur kan handla om de anläggningar som utgör grund för att produktionen skall fungera: t.ex. vägar och järnvägar, flygplatser och hamnar, kraftverk, eldistribution, vatten- och avloppssystem och teleföbindelser. Även t.ex. sjukvård och utbildningsväsendet kan utgöra en del av förklaringen.

Exempelsvar:

Det som bygger upp ett lands kommunikation, t.ex. vägar och telefonledning.

Max antal rätta svar på uppgift 26b: 3

Max antal rätta svar på uppgift 26a och 26b: 12

Uppgift 27

Formulering av uppgiften

Resonera om fördelar och nackdelar med att bygga dammar i stora floder för att få energi från vattenkraft. Utgå från perspektiven i rutan (Människa - Natur, Lokalt - Globalt).

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om samspelet mellan människa, samhälle och natur, och visar det genom att föra **enkla och till viss del/ utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimat, vegetation och klimatförändringar i olika delar av världen.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret

- tar upp olika för- och nackdelar med att bygga dammar i stora floder för att få energi från vattenkraft.
- innehåller orsakssamband/orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.
- utgår från olika perspektiv.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven tar upp antingen en relevant fördel eller en relevant nackdel med att bygga dammar i stora floder för att få energi från vattenkraft.	Eleven tar upp olika relevanta fördelar och/ eller relevanta nackdelar* med att bygga dammar i stora floder för att få energi från vattenkraft.	Eleven tar upp både olika relevanta fördelar och relevanta nackdelar med att bygga dammar i stora floder för att få energi från vattenkraft.
Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband . Exempel på ett orsakssamband: <i>Människor kommer inte kunna bo kvar när deras områden översvämmas. (a → b)</i>	Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel. Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: <i>När dammar byggs kommer vissa områden att översvämmas. Folk som bor där kommer då förlora sina hus och kanske sitt arbete på jordbruket nära hemmet. (a → b → c)</i>	Elevens resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel. Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: se C.
Elevens resonemang utgår från ett perspektiv , t.ex. Människa.	Elevens resonemang utgår från olika perspektiv , t.ex. Människa - Natur.	Elevens resonemang utgår från flera olika perspektiv , Människa - Natur, Lokalt - Globalt.

***Kommentar:** Elevsvaret kan innehålla en fördel och en nackdel, eller olika fördelar eller nackdelar.

Relevanta fördelar och nackdelar kan exempelvis handla om

Fördelar:

- Minskade utsläpp av växthusgaser från exempelvis fossila bränslen eftersom energin från vattenkraften ersätter dem.
- Byggnation, underhåll och drift av vattenkraftverk/dammar skapar arbetstillfällen.
- Minskade transporter av fossila bränslen (t.ex. kol, olja) för lokal energiproduktion medför minskade utsläpp av koldioxid.

Nackdelar:

- Djur och växters livsmiljöer påverkas vilket kan leda till minskad biologisk mångfald. Exempelvis fiskars naturliga vandringsvägar kan hindras då platser för lek/fortplantning försvinner.
- Lokalbefolkningen förlorar sina livsmiljöer, t.ex. arbeten, bostäder, kulturella referenser. Även arbetstillfällen kan gå förlorade, t.ex. inom turism, fiske och jordbruk.
- Förlust av bebyggelse, arkeologiska lämningar, infrastruktur, och jordbruksmark när vissa områden översvämmas.
- Förändrade jordbruksförutsättningar i områden både upp- och nedströms dammen.
- Risken för jorderosion ökar.
- Möjligheter till rekreation och friluftsliv i unika naturområden kan gå förlorade när dammar byggs och floder regleras.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Många människor måste flytta och lämna sina hem. Fiskarna kan inte röra sig i floden på samma sätt som tidigare. De som bor längre ner vid floden får mindre vatten och då kanske marken torkar ut.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven tar upp olika relevanta nackdelar med att bygga dammar i stora floder för att få energi från vattenkraft t.ex. (människor måste flytta, fiskars naturliga vandringsvägar hindras). Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband (mindre vatten nedströms → marken torkar ut). Elevens resonemang utgår från ett perspektiv (Människa).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

För naturliv och ex. fiskar är det här inte bra. Deras ekosystem påverkas av bygget av vattenkraftverk, kan göra så att vissa platser blir uttorkade. Det här är inte bra för varken människan eller djur. Vissa ställen blir även översvämmade. Globalt är det dock bättre att använda vattenkraftverk än ex kärnkraftverk. Pga översvämning och uttorkning tvingas även folk att flytta till städer. Detta kan orsaka en ojämn fördelning i landet.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven tar upp olika relevanta nackdelar med att bygga dammar i stora floder för att få energi från vattenkraft (fiskars ekosystem påverkas negativt, vissa platser översvämmas) Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas (översvämningar → folk flyttar till städer → ojämn befolkningsfördelning i landet). Elevens resonemang utgår från olika perspektiv (Människa - Natur). Det globala perspektivet bedöms dock som ofullständigt eftersom eleven inte motiverar på vilket sätt vattenkraft är ett bättre alternativ än kärnkraft.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Den stora fördelen är så klart all energi som utvinns ur de stora dammarna. Om vi ska minska vår användning av fossila bränslen behöver vi satsa på att bygga mer förnybar energi och vattenkraft är en bra sådan energikälla eftersom den har lägre utsläpp av CO₂. Dammarna skapar även jobb hos lokalbefolkningen i till exempel Kina där dammen byggs. Men vattenkraftdammarna förstör även landskapet runt dammarna. Vägar byggs för att frakta material och för att göra plats för dammen och arbetsplatsen. Det leder till att man t.ex. skövlar skog och detta förstör revir och kanske vissa djurområden. Dammen i sig stoppar bland annat vatten och det rubbar den biologiska mångfalden i närområdet. Också lokalbefolkningen kan behöva flytta för att göra plats.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven tar upp olika relevanta fördelar (lägre utsläpp av koldioxid, arbetstillfällen) och nackdelar (minskad biologisk mångfald, lokalbefolkningen kan behöva flytta) med att bygga dammar i stora floder för att få energi från vattenkraft. Elevens resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas (utbyggnad av vattenkraft → minskad användning av fossila bränslen → lägre utsläpp av CO₂), samt (utbyggnad av vattenkraft → skövling av skog/röjning av mark → påverkan på djurlivet/rubbad biologisk mångfald). Elevens resonemang utgår från flera olika perspektiv (Människa - Natur, Lokalt - Globalt).

Uppgift 28

Formulering av uppgiften

Studera kartan Sätt kryss för om påståendet stämmer eller inte.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett **i huvudsak** fungerande sätt.

Progression

Belägg för nivå E
3-4 rätta svar.

Rätta svar

	Stämmer	Stämmer inte
a) Läskunnigheten bland kvinnor är hög i USA.	X	
b) I Brasilien kan endast 60 % av kvinnorna läsa.		X
c) I Ryssland går fler pojkar än flickor i skolan.		X
d) I Indien har läskunnigheten bland kvinnor ökat.	X	

Max antal rätta svar: 4

Uppgift 29

Formulering av uppgiften

På vilka olika sätt kan satsningar på att utbilda flickor leda till att ett land utvecklas positivt? Resonera utifrån perspektiven i rutan. (Individ - Samhälle, Idag - I framtiden).

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan resonera om olika ekologiska, ekonomiska och sociala hållbarhetsfrågor och redogör då för **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda förslag på lösningar där några konsekvenser för människa, samhälle och natur vägs in.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret

- ger relevanta förklaringar till hur satsningar på att utbilda flickor leder till att ett land utvecklas.
- innehåller orsakssamband/orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.
- utgår från olika perspektiv.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven ger en relevant förklaring.	Eleven ger olika relevanta förklaringar.	Eleven ger olika relevanta förklaringar.
Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband . Exempel på ett orsakssamband: <i>När fler kan läsa kan fler ta till sig viktig information om t.ex. hälsofrågor.</i> (a → b)	Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel. Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: <i>Det leder till att dubbelt så många är utbildade vilket leder till att fler jobbar vilket leder till större arbetskraft och större skatteunderlag.</i> (a → b → c)	Elevens resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel. Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: se C.
Elevens resonemang utgår från ett perspektiv , t.ex. Individ.	Elevens resonemang utgår från olika perspektiv , t.ex. Individ - Samhälle.	Elevens resonemang utgår från flera olika perspektiv , t.ex. Individ - Samhälle, Idag - I framtiden.

Relevanta förklaringar kan exempelvis handla om

- **Hälsa:** Skolan kan skydda flickor mot att exploateras. Utbildning leder till ökad kunskap om hälsofrågor, senare och färre graviditeter.
- **Ekonomi:** Kvinnor får bättre löner, bättre arbeten och bättre ställning i samhället vilket leder till ett samhälle där flickor/kvinnor har bättre levnadsvillkor, kan försörja sig själva, blir mindre beroende av familj/make.
- **Samhället:** Minskad befolkningstillväxt, kunskap förs vidare till kommande generationer, positiva förebilder för flickor och pojkar, ökad jämställdhet.

Vanliga orsaker till att elevsvar inte ger belägg för nivå E

- Elevsvar som *Om flickor utbildar sig kan de bli läkare och rädda liv* bedöms inte tillräckliga eftersom det går lika bra för manliga läkare att rädda liv, d.v.s. eleven förklarar inte varför just flickornas utbildning är viktig för landet utveckling.
- Elevens förklaring är för generell/outvecklad, t.ex. *Det blir bättre ekonomi.*
- Eleven tillför inte mer fakta/information än det som framgår av uppgiften, t.ex. *Om fler flickor får utbildning så gör det att landet kan utvecklas.*

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

För att ett land ska utvecklas behövs kunskap. Kunskap får man genom utbildningar så att man lär sig saker. Att lära och ge utbildning till flickor breddar så att länderna har fler som kan jobba.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven ger en relevant förklaring till varför satsningar på flickors utbildning kan utveckla ett land (en större andel av befolkningen får kunskap och kan bidra till samhällsutveckling). Elevens resonemang innehåller orsakssamband (utbildning → kunskapsnivån i landet ökar samt utbildning → fler kan jobba), men inget av orsakssambanden bedöms vara förtydligat. Elevens resonemang utgår från ett perspektiv eftersom eleven enbart tar upp positiva effekter för samhället (länder har fler som kan jobba).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Det blir ett mer jämställt samhälle om både kvinnor och män dominerar marknaden. Om kvinnorna satsar mer på sin karriär har dom mindre tid att vara hemma med barn. Då väljer dom att få färre barn vilket leder till en kontrollerad befolkningstillväxt och inte lika stor konkurrens om jobb och bostäder.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven ger två olika relevanta förklaringar till varför satsningar på att utbilda flickor leder till att ett land utvecklas (samhället blir mer jämställt och befolkningstillväxten dämpas). Eleven förtydligar orsakssambandet genom att visa hur flera olika faktorer relaterar till varandra (utbildning → kvinnor satsar på karriär → skaffar färre barn → minskad befolkningstillväxt). Elevens resonemang utgår från ett individperspektiv och ett samhällsperspektiv genom att förklara hur den individuella kvinnans val att satsa på karriär påverkar befolkningstillväxten i hela samhället.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Om kvinnor kan få utbildning, får dom chans till ett bra jobb vilket leder till bättre ekonomi. Och med bättre ekonomi har de råd med t.ex. sjukvård, och/eller kan läsa och förstå vad som är nyttigt → bättre hälsa, de gör att allt färre blir sjuka osv. När kvinnorna har jobb kan även de betala skatt vilket leder till bättre ekonomi i landet. Befolkningstillväxten kommer nog minska vilket kan vara en ”fördel” i de länder där kvinnor föder en massa barn och kanske hälften dör. Att det minskar är för att kvinnorna har ett jobb och är inte i behov av massa barn som hjälper till att försörja familjen. Kvinnorna har då också lärt sig läsa om preventivmedel.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven tar upp flera olika relevanta förklaringar till varför utbildning kan utveckla ett land (ekonomi, hälsa, befolkningstillväxt). Elevens resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas (t.ex. utbildning → ökad möjlighet till jobb → förbättrad ekonomisk situation → råd med t.ex. sjukvård samt utbildning → kvinnor föder färre barn → minskad befolkningstillväxt samt kvinnor arbetar → barnen behövs inte för att bidra till försörjning → minskat barnafödande). Elevens resonemang utvecklas utifrån flera olika perspektiv genom att eleven förklarar hur förbättringar för individen kan gynna hela samhället och genom att eleven visar samband mellan ekonomiska och sociala aspekter av utbildning.

Uppgift 30

Formulering av uppgiften

Resonera om en åtgärd för att minska andelen människor som lever i slaveri.

1) Beskriv åtgärden kortfattat. 2) Utgå från kartorna och resonera om möjligheter och svårigheter med att genomföra åtgärden i olika delar av världen.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan resonera om olika ekologiska, ekonomiska och sociala hållbarhetsfrågor och redogör då för **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda förslag på lösningar där några konsekvenser för människa, samhälle och natur vägs in.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret:

- innehåller en relevant åtgärd.
- innehåller orsakssamband/orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.
- problematiserar åtgärden genom att ta upp relevanta möjligheter och svårigheter med åtgärden i olika delar av världen.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven ger ett relevant förslag till åtgärd.	Eleven ger ett relevant förslag till åtgärd.	Eleven ger ett relevant förslag till åtgärd.
<p>Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband.</p> <p>Exempel på ett orsakssamband: <i>Om fler barn får utbildning leder det till att slaveriet minskar eftersom fler blir utbildade och kan skaffa jobb.</i> (a → b)</p>	<p>Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.</p> <p>Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: <i>För att bekämpa fattigdom kan vi skänka pengar till organisationer som arbetar med det. Om fler familjer får råd med utbildning för sina barn kommer de att kunna försörja sig själva senare i livet och få råd med en utbildning för sina barn.</i> (a → b → c)</p>	<p>Elevens resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.</p> <p>Exempel på ett orsakssamband som förtydligas: se C.</p>
	Eleven problematiserar åtgärden genom att ta upp en relevant möjlighet eller svårighet med förslaget.	Eleven problematiserar åtgärden genom att ta upp en relevant möjlighet och en relevant svårighet med förslaget i olika delar av världen.*

***Kommentar:** Med ”i olika delar av världen” menas att elevens problematisering av åtgärden har ett globalt perspektiv eller utgår från specifika länder eller en region i världen (t.ex. utifrån informationen i kartorna).

Relevanta åtgärder kan exempelvis handla om:

- Åtgärder som syftar till att höja ett lands utbildningsnivå och levnadsstandard, t.ex. göra utbildning tillgänglig för fler.
- Åtgärder som syftar till att minska tvångsarbete, barnarbete, skuldslateri och människohandel, t.ex. att lagar/konventioner om mänskliga rättigheter efterlevs.

Vanliga orsaker till att elevsvar inte ger belägg för nivå E

Att eleven endast jämför de olika kartorna utan att resonera om en åtgärd eller att elevens val av åtgärd inte är relevant eller rimlig. Exempel där åtgärden inte bedöms som rimlig: ”Polisen är de som måste ta i tu med att stoppa slaveriet genom att folk skänker pengar till en massiv polisundersökning”, ”Uppmana slavarerna att på något sätt förklara sin situation och göra sig hörd så att insatsstyrkor kan komma och rädda dem”, ”Lösningen är att hjälpa länderna att starta en ordentlig regering”.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Säkerställa utbildning åt alla, så att de slipper bli slavar för att tjäna pengar. Det kan vara svårt i de fattiga länderna eftersom att utbildning kostar pengar, att anställa lärare osv. Men det skulle hjälpa väldigt mycket, då man snarare skulle kunna skaffa sig ett jobb och slippa bli slav.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven ger ett relevant förslag till åtgärd (säkerställa utbildning åt alla). Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband (säkerställa utbildning åt alla → arbete/slippa slaveri för att tjäna pengar). Eleven problematiserar även åtgärden med att ta upp en svårighet (svårt i fattiga länder eftersom utbildning kostar pengar).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Genom att kolla på kartorna kan man se att länder med låg utbildningsnivå och låg levnadsstandard ofta har befolkning som lever i slaveri. För att minska andelen människor som lever i slaveri måste man börja om från grunden. Alla barn måste få tillgång till utbildning. Det leder till att utbildningsnivån i världen ökar och levnadsstandarderna. Det leder vidare till att slaveriet minskar eftersom fler blir utbildade och kan skaffa jobb. För att lösa problemet med fattigdom och brist på utbildning kan vi som har pengar skänka en del pengar t.ex. varje månad till olika organisationer som bl.a. UNICEF. Då kan barn förhoppningsvis få tillgång till utbildning.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven ger ett relevant förslag till åtgärd (förbättra tillgång på utbildning). Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas (förbättrad tillgång på utbildning → utbildningsnivå/levnadsstandard ökar → minskad andel människor som lever i slaveri eftersom fler får utbildning och kan skaffa jobb). Eleven problematiserar åtgärden genom att ta upp en relevant möjlighet med att genomföra åtgärden (skänka pengar till organisationer som bla UNICEF).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

För att minska slaveriet så kan man till exempel öka utbildningsnivån genom att FN beslutar om ett minimikrav på hur lång skolgång barn måste ha och göra den obligatorisk och gratis. Åtgärden skulle främst sättas in/riktas mot länder med låg utbildningsnivå och hög andel av befolkningen som lever i slaveri, som t.ex. Demokratiska republiken Kongo. Problemet med åtgärden är att den kommer att kosta ganska mycket pengar och de länder som åtgärden främst riktas mot är oftast länder som är fattiga. Dessutom så skulle åtgärden nästan bara funka i statligt ägda skolor för att de länder som åtgärden riktas mot är ofta korrupta. Problemet med att det skulle kosta pengar skulle kunna lösas genom att FN subventionerar länderna i fråga, men då är risken att pengarna inte går till det det ska utan till maktavarna. För att kontrollera detta skulle FN kunna skicka kontrollanter som kontrollerade att det gick rätt till.

Bedömningskommentar till exemplet

Eleven ger ett relevant förslag till åtgärd (beslut av FN gällande minimikrav för barns skolgång). Elevens resonemang innehåller flera orssakssamband som förtydligas (beslut i FN gällande minimikrav på skolgång → ökad utbildningsnivå → minskad andel människor som lever i slaveri). Eleven exemplifierar resonemanget genom ett exempel (Demokratiska republiken Kongo). I problematiseringen resonerar eleven om svårigheter med att genomföra åtgärden (stora behov i fattiga länder → mer kostsam åtgärd/behov av subventioner i fattiga länder → ökad risk för korruption). Eleven resonerar även om en möjlig lösning på problemet (skicka kontrollanter). Problematisering av åtgärden bedöms vara kopplad till olika delar av världen eftersom eleven tar upp fattiga länder och exemplifierar med ett land med låg utbildningsnivå och hög andel människor som lever i slaveri (Demokratiska republiken Kongo).

3. Instruktioner för sammanställning till ett provbetyg

För att kunna ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapskraven nås på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå sätts ett sammanvägt provbetyg för varje elev som genomför samtliga delprov. Detta görs i de årskurser där betyg ges. Provbetyget gör det möjligt att göra resultatjämförelser mellan kommuner och skolor.

Sammanvägningen är en rent teknisk konstruktion och den sker enligt olika modeller för olika ämnen.

Sammanställningen till ett provbetyg i samband med provet i geografi för årskurs 9

Gränserna för provbetygen har tagits fram med en etablerad metod där verksamma lärare har skattat uppgifternas svårighetsgrad. De gränser som anges för provbetyg bygger på att eleven deltagit i båda delproven.

Elevens resultat på båda delproven sammanställs i ”Formulär för sammanställning av elevresultat” som finns som kopieringsunderlag i kapitel 5. Nedan beskrivs hur formuläret ska användas:

1. De belägg som eleven erhållit på en viss uppgift markeras med kryss på raden för respektive uppgift. Obs! Det är viktigt att notera att belägg för en högre nivå också ger belägg för de lägre nivåerna i samma uppgift.
2. I rutorna längst ned i formuläret summeras antalet belägg för varje nivå E, C och A som eleven uppnått i respektive förmåga.
3. Till höger under rubriken ”Summeringar” räknas totalt antal belägg ihop för varje nivå E, C och A.
4. Längst ned till höger i formuläret räknas det totala antalet belägg samman för hela provet. Här noteras även om belägg för nivå E finns fördelade på samtliga fyra förmågor.
5. För att få fram elevens provbetyg jämförs resultaten i tabellen ”Summeringar” samt det totala antalet belägg i hela provet med tabell 1. ”Gränser för provbetyget i geografi för åk 9” (sid. 66).
6. Provbetyget fylls i längst ned till vänster i formuläret.

Sammanfattningsvis avgörs provbetyget av tre faktorer:

- totalt antal belägg,
- antalet belägg för nivå E, C och A,
- om belägg för nivå E är fördelade på samtliga fyra förmågor.

Tabell 1. Gränser för provbetyget i geografi för åk 9

Provbetyg	Minsta antal belägg totalt	Fördelning på nivåer	Fördelning på förmågor
E	18		Belägg för nivå E ska vara fördelade på samtliga fyra förmågor.
D	29	Totalt 8 av beläggen ska finnas på nivå C eller A.	
C	39	Totalt 12 av beläggen ska finnas på nivå C eller A.	
B	49	Totalt 6 av beläggen ska finnas på nivå A.	
A	59	Totalt 9 av beläggen ska finnas på nivå A.	

Sammanställning av elevresultat - två exempel

För att sammanställa elevens resultat och räkna fram elevens provbetyg ska formuläret som finns på s. 73 användas. På s. 67 respektive s. 68 visas exempel på hur ett ifyllt formulär för sammanställning av elevresultatet kan se ut.

Exempel 1:

Eleven i första exemplet har uppnått provbetyget E.

Eleven har fått totalt 21 belägg och belägg för nivå E finns fördelade på samtliga fyra förmågor. Gränsen för minsta antal belägg är 18.

Exempel 2:

Eleven i andra exemplet har uppnått provbetyget B.

Eleven har fått totalt 60 belägg och belägg för nivå E finns fördelade på samtliga fyra förmågor. Gränsen för minsta antal belägg totalt för provbetyg A är 59.

Varför får då inte eleven provbetyget A?

Anledningen till att eleven får provbetyget B är att eleven inte har tillräckligt antal belägg på nivå A. Eleven i exemplet har 8 belägg på nivå A men kravet för att få provbetyget A är att totalt 9 av det totala antalet belägg ska finnas på nivå A.

Kom ihåg att du kan få hjälp med att sammanställa resultatet till ett provbetyg genom att fylla i formuläret på webben: www.natprov.edu.uu.se/inrapportering.

Exempel 1: Ett ifyllt formulär för sammanställning av elevresultat, provbetyg E

Namn: _____

Klass: _____

GEOGRAFI	Förmåga 1			Förmåga 2			Förmåga 3			Förmåga 4		
	E	C	A	E	C	A	E	C	A	E	C	A
Delprov A												
Uppgift 1							☒	☒	☐			
Uppgift 2							☒					
Uppgift 3	☒	☐										
Uppgift 4				☒	☐	☐						
Uppgift 5							☐					
Uppgift 6							☐	☐	☐			
Uppgift 7							☒					
Uppgift 8				☒	☐	☐						
Uppgift 9										☒	☐	☐
Uppgift 10										☒	☐	☐
Uppgift 11	☐	☐										
Uppgift 12	☒	☐	☐									
Uppgift 13							☐					
Uppgift 14	☐	☐	☐									
Uppgift 15							☒	☐	☐			
Delprov B												
Uppgift 16	☒											
Uppgift 17	☒											
Uppgift 18	☒	☐	☐									
Uppgift 19	☐	☐										
Uppgift 20										☒	☐	☐
Uppgift 21							☐	☐				
Uppgift 22				☒	☐	☐						
Uppgift 23							☒	☐	☐			
Uppgift 24				☒	☐	☐						
Uppgift 25	☒											
Uppgift 26	☐	☐	☐									
Uppgift 27				☐	☐	☐						
Uppgift 28							☒					
Uppgift 29										☒	☐	☐
Uppgift 30										☐	☐	☐
	Förmåga 1			Förmåga 2			Förmåga 3			Förmåga 4		
	E	C	A	E	C	A	E	C	A	E	C	A
Antal belägg E-nivå	6			4			6			4		
Antal belägg C-nivå		0			0			1			0	
Antal belägg A-nivå			0			0			0			0
Max. antal belägg	10	7	4	5	5	5	10	5	4	5	5	5
Belägg per förmåga	21			15			19			15		

Förmåga 1

Förmåga att analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen.

Förmåga 2

Förmåga att utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen.

Förmåga 3

Förmåga att göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker.

Förmåga 4

Förmåga att värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.

Summeringar	
Totalt antal belägg	Max. antal belägg
E	20
C	1
A	0
	30
	22
	18

Provbetyg: **E**

Totalt antal belägg i hela provet: **21** 70

Är belägg för nivå E fördelade på samtliga fyra förmågor? **Ja** / Nej

Provbetyget i formuläret sammanfattar de kunskaper som eleven har visat i det nationella provet.

Slutbetyget behöver inte vara detsamma som provbetyget eftersom slutbetyget grundar sig på alla kunskaper som eleven har visat i ämnet.

Exempel 2: Ett ifyllt formulär för sammanställning av elevresultat, provbetyg B

Namn: _____

Klass: _____

GEOGRAFI	Förmåga 1			Förmåga 2			Förmåga 3			Förmåga 4		
	E	C	A	E	C	A	E	C	A	E	C	A
Delprov A												
Uppgift 1							☒	☒	☒			
Uppgift 2							☒					
Uppgift 3	☒	☒										
Uppgift 4				☒	☒	☐						
Uppgift 5							☒					
Uppgift 6							☒	☒	☒			
Uppgift 7							☒					
Uppgift 8				☒	☒	☒						
Uppgift 9										☒	☒	☒
Uppgift 10										☒	☒	☐
Uppgift 11	☒	☒										
Uppgift 12	☒	☒	☐									
Uppgift 13							☒					
Uppgift 14	☒	☒	☒									
Uppgift 15							☒	☒	☒			
Delprov B	E	C	A	E	C	A	E	C	A	E	C	A
Uppgift 16	☒											
Uppgift 17	☒											
Uppgift 18	☒	☒	☒									
Uppgift 19	☒	☒										
Uppgift 20										☒	☒	☐
Uppgift 21							☒	☒				
Uppgift 22				☒	☒	☐						
Uppgift 23							☒	☒	☒			
Uppgift 24				☒	☒	☐						
Uppgift 25	☒											
Uppgift 26	☒	☒	☐									
Uppgift 27				☒	☒	☐						
Uppgift 28							☒					
Uppgift 29										☒	☒	☐
Uppgift 30										☒	☒	☐
	Förmåga 1			Förmåga 2			Förmåga 3			Förmåga 4		
	E	C	A	E	C	A	E	C	A	E	C	A
Antal belägg E-nivå	10			5			10			5		
Antal belägg C-nivå		7			5			5			5	
Antal belägg A-nivå			2			1			4			1
Max. antal belägg	10	7	4	5	5	5	10	5	4	5	5	5
Belägg per förmåga	21			15			19			15		

Förmåga 1

Förmåga att analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen.

Förmåga 2

Förmåga att utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen.

Förmåga 3

Förmåga att göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker.

Förmåga 4

Förmåga att värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.

Summeringar	
Totalt antal belägg	Max. antal belägg
E	30
C	22
A	18

Provbetyg: **B**

Totalt antal belägg i hela provet: **60** 70
 Är belägg för nivå E fördelade på samtliga fyra förmågor? **Ja** / Nej

Provbetyget i formuläret sammanfattar de kunskaper som eleven har visat i det nationella provet.

Slutbetyget behöver inte vara detsamma som provbetyget eftersom slutbetyget grundar sig på alla kunskaper som eleven har visat i ämnet.

Resultatet på provet i relation till slutbetyget

De nationella proven ska användas för att bedöma elevernas kunskaper i förhållande till kursplanens kunskapskrav. De ska även användas som stöd för betygssättningen. Provresultaten är alltså en del av betygsunderlaget inför betygssättningen tillsammans med det övriga underlag som läraren har samlat in under läsåret.

Resultatet från provet ger läraren en möjlighet att urskilja hur eleven presterat i förhållande till olika delar av kunskapskraven. Provbetyget sammanfattar därför de kunskaper som eleven har visat i provet.

När läraren vid betygssättningen i slutet av terminen tar ställning till en elevprestation som har gjorts vid ett enskilt tillfälle behöver läraren vara medveten om att elevens resultat kan ha påverkats av tillfälligheter eller yttre omständigheter kring eleven. Elevens slutbetyg kan alltså av olika skäl bli ett annat än provbetyget.

På nationell-, huvudmänna- och skolnivå används de nationella proven för att göra övergripande analyser av resultatet. Detta görs bland annat för att främja likvärdig betygssättning. I de fall som det finns stora avvikelser mellan provbetyg och slutbetyg på klass- eller skolnivå beror detta sannolikt inte på tillfälligheter. Då kan det finnas anledning att göra en analys av varför dessa skillnader finns och om betygssättningen på skolan kan anses likvärdig i förhållande till övriga skolor i landet.

4. Instruktioner för inrapportering av provresultat

Elevernas resultat på proven samlas in på nationell nivå. Detta görs för att kunna följa upp och utvärdera kvaliteten i svensk skola, för forskning och för att kunna utveckla proven. Det är skolans huvudman som är ytterst ansvarig för att resultaten skickas in, efter att samtliga delprov är genomförda. Skolan ska skicka in uppgifter till två olika insamlingar (se nedan).

Utöver dessa två insamlingar samlar även Skolinspektionen in elevprestationer från vissa skolor för omdöming. Om skolan ingår i Skolinspektionens urval skickas information om insamlingen ut till rektorn.

Mer information om insamlingen av provresultat finns på Skolverkets webbsida: www.skolverket.se/insamling

Insamling 1

Statistiska centralbyrån (SCB) samlar på uppdrag av Skolverket in information om provresultaten för samtliga elever. Informationen om den här insamlingen skickar SCB ut till skolorna via brev. Skolan ska rapportera in provresultaten till SCB senast **den 18:e juni 2017**.

Insamling 2

Uppsala universitet som konstruerar provet på uppdrag av Skolverket samlar in ett urval av elevprestationer samt resultat på uppgiftsnivå. De tar också fram en enkät där lärare ombeds lämna synpunkter på provet. Resultaten och synpunkterna används för att kvalitetssäkra och utveckla provet.

Inskickning av elevprestationer

Vissa elevprestationer ska skickas in till institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier vid Uppsala universitet senast **den 30:e juni 2017**. För elever med födelsedatum **den 15:e** i varje månad ska skolan skicka in fysiska kopior på bedömda elevhäften i sin helhet inklusive ifyllda formulär för sammanställning av elevresultat. Om en elev endast gjort ett av delproven utgår eleven från urvalet vilket innebär att resultatet för eleven inte behöver rapporteras in.

Gör så här:

1. Kopiera hela Delprov A och Delprov B inklusive framsida och ifyllt formulär för sammanställning av elevresultat. I formuläret för sammanställning av elevresultat ska det totala antalet belägg, provbetyg samt antal uppnådda belägg på de enskilda uppgifterna framgå tydligt.
2. Kontrollera att hela provet är kopierat, inklusive obesvarade uppgifter och eventuella lösa blad som eleven skrivit på. Kontrollera även att kopiorna är läsliga.
3. På framsidan av Delprov A ska elevens namn, kön och provbetyg skrivas läsligt. Om eleven följer kursplanen i svenska som andraspråk ska detta också anges, skriv SvA. På framsidan av Delprov B räcker det med att elevens namn anges.
4. Kopiera och fyll i försättsbladet som finns som kopieringsunderlag i kapitel 5 i detta häfte. Försättsbladet skickas in tillsammans med det kopierade materialet.

Materialet skickas till följande adress:

Uppsala universitet
Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier
Nationella provgruppen för Geografi åk 9
Box 2136
750 02 Uppsala

Digital inrapportering av resultat

Visa elevresultat ska rapporteras in digitalt senast **den 30:e juni 2017**. Inrapporteringen ska ske för de elever som är födda den **6:e**, **16:e** och **26:e** i varje månad.

Webbadress: <http://www.natprov.edu.uu.se/inrapportering>
Aktiveringskod: **Grafein**

Lärarenkät

Läraren som genomfört ämnesprovet i geografi lämnar synpunkter på provet genom att fylla i en digital lärarenkät. Enkäten är öppen till och med den **30:e juni 2017**.

Webbadress: <http://www.natprov.edu.uu.se/inrapportering>
Aktiveringskod: **Grafein**

Frivillig inrapportering

Läraren ges också möjlighet till en frivillig inrapportering av en hel klass. En sådan inrapportering möjliggör en jämförelse på gruppnivå mellan den enskilda klassen och ett genomsnittligt urval av elever i Sverige. Urvalet av elever grundar sig på den inrapportering som andra lärare har gjort. Om den frivilliga inrapporteringen används räknas probbetyget fram automatiskt på individnivå.

Om du har elever som tillhör det obligatoriska urvalet som ska rapporteras in och även vill göra den frivilliga inrapporteringen av en hel klass kan du göra detta samtidigt.

Webbadress: <http://www.natprov.edu.uu.se/inrapportering>
Aktiveringskod: **Grafein**

5. Kopieringsunderlag och webbmateriäl

I det här kapitlet finns följande kopieringsunderlag att använda vid genomförandet av provet.

- Kopieringsunderlag 1: Formulär för sammanställning av elevresultat. Det här underlaget används för sammanställning och inrapportering av en elevs resultat. Underlaget kan också användas vid samtal med eleven om provresultatet.
- Kopieringsunderlag 2: Försättsblad till inskickning av elevlösningar. Försättsbladet kopieras, fylls i och skickas in tillsammans med de prov som är aktuella för inrapportering.

Övrigt webbmateriäl

Visualisering av provresultat

På webbplatsen <http://www.natprov.edu.uu.se/inrapportering> har läraren möjlighet att rapportera in elevernas resultat på det nationella provet digitalt. I samband med det kan läraren också skriva ut två visualiseringar av provresultat.

Visualisering A: Den första visualiseringen illustrerar en enskild elevs resultat på de olika uppgifterna i provet. Den illustrerar också hur elevens prestationer fördelas på de fyra förmågorna som prövas samt på nivåerna E, C och A. Denna visualisering kan användas när läraren ger eleven återkoppling på provresultatet.

Visualisering B: Den andra visualiseringen erbjuder om läraren väljer att göra en frivillig digital inrapportering av en hel klass. Visualiseringen illustrerar då hur klassens samlade resultat fördelas på de fyra förmågorna samt på nivåerna E, C och A. Denna visualisering kan ge läraren stöd för att planera och utveckla sin egen undervisning.

Kopieringsunderlag 1. Formulär för sammanställning av elevresultat.

Namn: _____

Klass: _____

GEOGRAFI	Förmåga 1			Förmåga 2			Förmåga 3			Förmåga 4		
	E	C	A	E	C	A	E	C	A	E	C	A
Delprov A												
Uppgift 1							☐	☐	☐			
Uppgift 2							☐					
Uppgift 3	☐	☐										
Uppgift 4				☐	☐	☐						
Uppgift 5							☐					
Uppgift 6							☐	☐	☐			
Uppgift 7							☐					
Uppgift 8				☐	☐	☐						
Uppgift 9										☐	☐	☐
Uppgift 10										☐	☐	☐
Uppgift 11	☐	☐										
Uppgift 12	☐	☐	☐									
Uppgift 13							☐					
Uppgift 14	☐	☐	☐									
Uppgift 15							☐	☐	☐			
Delprov B	E	C	A	E	C	A	E	C	A	E	C	A
Uppgift 16	☐											
Uppgift 17	☐											
Uppgift 18	☐	☐	☐									
Uppgift 19	☐	☐										
Uppgift 20										☐	☐	☐
Uppgift 21							☐	☐				
Uppgift 22				☐	☐	☐						
Uppgift 23							☐	☐	☐			
Uppgift 24				☐	☐	☐						
Uppgift 25	☐											
Uppgift 26	☐	☐	☐									
Uppgift 27				☐	☐	☐						
Uppgift 28							☐					
Uppgift 29										☐	☐	☐
Uppgift 30										☐	☐	☐
	Förmåga 1			Förmåga 2			Förmåga 3			Förmåga 4		
	E	C	A	E	C	A	E	C	A	E	C	A
Antal belägg E-nivå	☐			☐			☐			☐		
Antal belägg C-nivå		☐			☐			☐			☐	
Antal belägg A-nivå			☐			☐			☐			☐
Max. antal belägg	10	7	4	5	5	5	10	5	4	5	5	5
Belägg per förmåga	21			15			19			15		

Förmåga 1

Förmåga att analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen.

Förmåga 2

Förmåga att utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen.

Förmåga 3

Förmåga att göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker.

Förmåga 4

Förmåga att värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.

Summeringar	
Totalt antal belägg	
Max. antal belägg	
E	30
C	22
A	18

Provbetyg:

Totalt antal belägg i hela provet:

70

Är belägg för nivå E fördelade på samtliga fyra förmågor?

Ja / Nej

Provbetyget i formuläret sammanfattar de kunskaper som eleven har visat i det nationella provet.

Slutbetyget behöver inte vara detsamma som probvetyget eftersom slutbetyget grundar sig på alla kunskaper som eleven har visat i ämnet.

Kopieringsunderlag 2. Försättsblad till inskickning av elevlösningar.

Försättsblad till inskickning av elevlösningar för elever födda den 15:e i varje månad

Detta försättsblad kopieras, fylls i och skickas in tillsammans med:

- Kopia på hela Delprov A (inklusive ej besvarade uppgifter)
- Kopia på hela Delprov B (inklusive ej besvarade uppgifter)
- Kopia på ifyllt "Formulär för sammanställning av elevresultat"

Observera

Om en elev endast gjort ett av delproven utgår eleven från urvalet och elevens resultat behöver inte skickas in.

Elevuppgifter

På framsidan av Delprov A ska följande uppgifter anges:

- Namn
- Kön
- Provbetyg
- Om eleven följer kursplanen i SvA - skriv "SvA"

På framsidan av Delprov B räcker det med att elevens namn anges.

I formuläret för sammanställning av elevresultat ska det totala antalet belägg, provbetyget samt antal uppnådda belägg på de enskilda uppgifterna framgå tydligt.

Hantera materialet med tanke på att sekretess gäller t.o.m. **den 30:e juni 2023**.

Jag har skickat in kopior på Delprov A, Delprov B och "Formulär för sammanställning av elevresultat" för _____ st elever.

Skola: _____

Kommun: _____

Materialet skickas till följande adress:

Uppsala universitet
Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier
Nationella provgruppen för geografi åk 9
Box 2136
750 02 Uppsala

UPPSALA
UNIVERSITET

Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier